ATEITIS

Nr. 3. 1923 m. Kovo mėn. XIII metai.

Kristus jau kėlės... Alleliuja!

J. Grinius.

Prisikėlimas ir Gyvenimas.

Bet iš tikrųjų Kristus yra prisikėlęs iš numirusiųjų kaip užgimusiųjų pirmonė (I Kor. XV, 20).

Ir greitai eikite pasakyti jo mokytiniams, kad jis yra prisikėlęs ir štai eina pirm jūsų į Galilieją (Mat. XXVIII, 7).

Kaip mane siuntė gyvasis Tėvas ir aš esu gyvas per Tėvą, taip ir tas, kurs mane valgo, bus gyvas per mane. (Jon. VI, 58).

Aš kelias, tiesa ir gyvenimas (Jon. XIV, 6).

Žmogaus siela išsiilgusi trokšta tiesos, gerio ir grožio. Protas siekia tiesos, valia—gerio ir jausmai—grožio. Jei kuri trijų žmogaus sielos savybių—ar protas, ar valia, ar jausmai—nėra patenkinta, žmogus negali jausti tos harmonijos, kurios jis trokšta. Todel ir religija turi atatikti toms trims žmogaus sielos savybėms. Tikroji, amžinoji, Kristaus įsteigtoji religija, kaip tik patenkina tuos reikalavimus. Kristaus religija todel ir yra tikroji visuotinoji religija, nes ji apima visą žmogų, o ne kurią vieną sritį. Kristaus religija ir negali būti kitokia, nes kas gi kitas gali taip pažinti žmogų, jei ne pats jo Kūrėjas Dievas.

Todel Katalikų Bažnyčia, eidama savo Įkūrėjo pėdomis stengiasi tiesos, gerio ir grožio idejas apipavidalinti materialiais rūbais, suteikti formą. Bažnyčia tas idejas išreiškia apeigomis, papuoštomis kilniais dailiojo meno rūbais. Todel kilnių sielų žmo-

nės, ieškantieji gyvenimo pilnybės tampa katalikais (jei jie nėra tokiais), o kai kurie netikėliai ar laisvamaniai Katalikų Bažnyčią gerbia, kaipo grožio nešiotoją (tokiu buvo O. Wilde). Katalikybė savo organizacija ir apeigomis simbolizuoja tiesos grožio ir gerio idejas.

Jei tik giliau pažvelgsime, tai pamatysime, kad kiekvienoje apeigoje ar šventėje yra įkūnytas religinis faktas. Šit Velykos tyrojo džiaugsmo, mirties pergalėjimo, Kristaus prisikėlimo šventė, savo apeigomis ir apystovomis įkūnija atpirkimo religines idejas. Juk ši Džiaugsmo šventė įvyksta tada, kada visa gamta pralaužusi mirties ledus keliasi iš miego, ir paukštelių giesmelėmis, ir gėlelių kvapsniais, ir saulelės spinduliais sveikina Amžinąjį Kūrėją. Margutis kiaušinis—mažų vaikelių ir žilų senelių džiaugsmas —yra tikrasis Velykų simbolis. Kiaušinis ir iš jo prasikalęs mažutis gelsvas vištelis, pralaužęs kietą kevalą, primena mums mirties pergalėjimą ir naujo gyvenimo paslaptį, tą džiaugsmingą paslaptį, kurią Kristus apreiškė sutraukydamas mirties pančius. Didžioji savaitė ir visas Velykų laikas yra žmogaus atpirkimo paslapties įkūnijimas.

Verbų sekmadienį iškilmingai įžengia Jeruzoliman Kristus, lydimas šauksmų „Hossana“ ir minios džiugavimų, kuri laukė iš Kristaus stebūklų ar galingo valdovo. Bet po kelių dienų toji pat minia, išgirdusi Jėzaus išmetinėjimus už nuodėmes, atsižada Jo, pamina Jį nusižeminusį po kojų ir žiauriai nukryžiuoja; bet Nukryžiuotasis trečią dieną garbingai keliasi... Išsipildė! Žmogau, prisižiūrėk šiems įvykiams ir žinok, kad negalima pasiduoti minios norams, bet reikia drąsiai skelbti tiesą—minia tave pamins, bet užtat tu džiaugsmingai kelsies naujam gyvenimui... Kalėjimas, karstas, altorių šventimas, ugnies, žvakės, vandens šventimai, bažnytiniai rūbai, giesmės ir daug kita kreipia mūsų dėmesį į mūsų atpirkimo faktus. Ir pagaliau mes girdime giesmę: Kristus kėlėsi.... Alleliuja! O varpai tik gaudžia pasauliui, skurde suvargusiam: Išsipildė... išsipildė... išsipildė!

Todel Katalikų Bažnyčioj nėra kitos taip iškilmingos ir brangios šventės. Ir Kalėdos visai neturėtų prasmės jei nebūtų Prisikėlimo. Kaip neįmanoma krikščionybė be Kristaus, taip ir Kalėdos neįmanomos be Velykų. Nedžiugintų mus Kristaus gimimas, jei Jis nebūtų prisikėlęs. „Jei Kristus neatsikėlė, tai jūsų tikėjimas yra tuščias, ir jūs dar tebėsate savo nuodėmėse“, sako šv. Povilas [1]). Jei Kristus nebūtų prisikėlęs, tai visas krikščionių tikėjimas ir mokslas neturėtų prasmės, ir net apaštalai, kurie matė Kristaus stebūklus, Jėzui mirus, buvo nusiminę, manydami, kad ir visa viltis žuvo. „Bet iš tikrųjų Kristus yra prisikėlęs iš numirusių kaip užgimusių pirmonė“ [2]), pasaulis išvydo Šviesą, kuri

---

[1]) I Kor. XV, 17.
[2]) I Kor. XV, 20.

pasakė: „Aš kelias, tiesa ir gyvenimas“ [3]), pasaulis džiaugsmingai sušuko: Išsipildė!.. Alleliuja!..

Aš nesiimsiu įrodinėti, kad Kristus tikrai buvo numiręs ir kad Jis prisikėlė—į tai kiekvienas geras katalikas tvirtai tiki—o netikėliai, kurie ieško tiesos, tepaskaito šv. Povilo laiškus; jie pamatys ir įtikės, kad tik del Kristaus prisikėlimo fakto šv. Povilas (žinoma ir visi apaštalai) yra pasiryžęs kęsti persekiojimus ir kentėjimus ir del prisikėlusio Kristaus mokslo jis mirė kankinio mirtimi su kitais apaštalais. Paskaitykit jūs Šv. Raštą, ir tas džiaugsmas ir nuoširdumas prastais žodžiais išreikštas nušvies jūsų širdis gaivinančiais saulės spinduliais, ir jūs įtikėsite—nereikės kitų įrodymų. Del nebūto dalyko, del pasakos, ar būtų galėję iškęsti baisius kentėjimus ir mirtį apaštalai ir tūkstančiai kitų krikščionių? Ar jūs tai padarytumėte del pasakos? Kristus tikrai prisikėlė, nes pasaulio Kūrėjui Dievui viskas galima. O kad Jis yra tikras Dievas, tai rodo stebūklingas mokslas, Jo darbai, gyvenimas ir Paties liūdymai. Jis yra Dievas, Jis Prisikėlusis yra Kelias, Tiesa, ir Gyvenimas! Ir mes per Jį prisikelsime!

„Kaip per žmogų atėjo mirtis, taip per žmogų ir mirusiųjų atsikėlimas. Ir kaip Adome visi miršta, taip Kristuje visi bus atgaivinti“, [4]) Kristus ne tik mūsų sielą prikėlė iš nusidėjimo, Jis prikels ir mūsų kūną, nes Pats prisikėlė. „Sėjamas gendąs kūnas, kelsis negendąs. Sėjamas negarbėje, kelsis garbėje. Sėjamas silpnybėje, kelsis galybėje. Sėjamas gyvulinis kūnas, kelsis dvasinis“ [5]), sako šv. Povilas. Bet kaip tai įvyks? Ką mes turime daryti, kad prisikeltume iš mirties ir gyventume Amžinoje Meilėje? Kristus mus pirma numylėjo, Jis pasakė ko mes turime siekti. Mes turime gyventi kūnu ir siela Jame, nes „Kas valgo mano kūną ir geria mano kraują, tas pasilieka many, o aš jame. Kaip mane siuntė gyvasis Tėvas, ir aš esu gyvas per Tėvą, taip ir tas, kurs mane valgo, bus gyvas per mane“ [6]), sako Jėzus. Taip, mes prisikelsime ir gyvensime, jei mūsų kūno sąnariuose ir sieloje gyvens Prisikėlusis. Jis mus prikels, nes sako: „Kas valgo mano kūną ir geria mano kraują, tas turi amžiną gyvenimą ir aš prikelsiu jį paskutinėje dienoje“ [7]). Tad pulkime prie Jėzaus ir susijunkime su Juo pasislėpusiu stebūklingu būdu šv. Eucharistijoj, kad prisikeltume amžinajam gyvenimui. Bet kad prisikeltume, mes turime pergalėti save, pergalėti puikybę, pergalėti nuodėmę, mirtį. O mes tai atliksime jei klausysime šv. Jokūbo patarimo: „Taigi išpažinkite kits kitam nuodėmes ir melskitės vieni už kitus, kad būtumėt išgelbėti“ [8]). Šit kada mes galėsime prisikelti ir naujai gyventi.

---

[3]) Jon. XIV, 6.
[4]) I Kor. XV, 21—22.
[5]) I Kor. XV, 42 -44.
[6]) Jon. VI, 57—58.
[7]) Jon. VI, 55.

Tad pradėkime, broliai, sulig šia Kristaus prisikėlimo šventė naują gyvenimą Kristuje, garbindami jį šv. Eucharistijoj. Taip gyvendami ne tik mes prisikelsime, bet prikelsime mūsų tautą, atgaivinsime ją dvasioje. Tik per katalikų religinę praktiką mes galime prisikelti gyvenimui, rodydami, iškrikusiam pasauliui gyvenimą Kristaus dvasioje.

Mes turime jau savo darbą pradėti. Mes turime prisikelti sakramentaliniam gyvenimui sulig šia Velykų švente iškilmingai varpams gaudžiant, kada ir visas pasaulis, stebūklingoji gamta, keliasi ir šaukia: Alleliuja! Ši brangi prisikėlimo šventė savo džiaugsmu ne vienam netikėliui žemės gyvenimą dovanojo,—o mums ji turi dovanoti amžinąjį gyvenimą. Taip Goeth'ės Faustas paskendęs nepasitenkinimuose, gyvenimo ir religijos skepticizme ir norėjęs vienu mirksniu pabaigti su vilingu pasauliu, išgerdamas nuodų taurę, bet išgirdęs Velykų varpus ir prisikėlimo himną, nebegali savo sumanymo įvykyti—garsai atplėšia taurę nuo lūpų — ir Faustas prisiminęs mažystę, susigraudina ir sušunka:

Skambėkite, jūs saldžios dangiškos giesmelės!
O ašara, srovenki... žeme, vėl aš tavo!.. [9]).

Ir nuo to stebūklingo varpų skambėjimo, nuo prisikėlimo vėl jis pradeda naują gyvenimą, įgauna noro toliau ieškoti tiesos ir tik dėka prisikėlimo himnui jis gali išgirsti mirdamas senatvėj angelų žodžius:

„Kas nuolat siekdam's nenuilsta,
Mes galim tąjį išgelbėti". [10]).

Jei Faustui, tam skeptikui, Velykų varpai suteikė jėgos gyvenimui ir išsigelbėjimui, tai mums, ateitininkams, gyvenantiems Kristuje ši džiaugsmo šventė, Velykos, turi turėti gilesnės prasmės. Šios šventės primenamieji faktai duoda mums garantijos, kad bus pergalėtas blogas, kad užtekės trilypė tiesos, gerio ir grožio Saulė visame gyvenime. Mes sulaukę Velykų šventės sveikysime vienas kitą, sveikysime žmones ir sakysime panašius žodžius, kokius angelas prie Kristaus karsto moterims yra pasakęs: „Ir greitai eikite pasakyti jo mokytiniams, kad jis yra prisikėlęs [11]). Mes tinkamai turime prisirengti sutikti prisikėlimą ir gyvenimą, kad mūsų širdy tikrai suliepsnotų galinga, amžina, tyra ir saldi Meilės liepsnelė, ir kad taip mes pradėję gyvąjį gyvenimą galėtumėm pritarti angelų himnui:

Kristus jau kėlėsi!
Džiaugsmas Jo laukusiems!
Nes Išganytojas,
Sielų Ramintojas

---

[8]) Jok. V, 16.
[9]) Goeth'ės Faustas I d. I scena.
[10]) Goeth'ės Faustas II d. V akt.
[11]) Mat. XXVIII, 7.

Skausmus, liūdėjimus
Skurdą, kentėjimus
Jau pergalėjo!
. . . . . .
Jau kėlėsi Kristus!
Ir jūs prisikėlėt
Iš karsto tamsybės,
Kad amžina meile
Gyventumet amžiais!
Vargšus sušelpusiems,
Džiaugsmą jiems teikusiems,
Viltim gyvenusiems,
Viešpaties troškusiems,
Garbę Jo skelbusiems,
Kristus jau kėlėsi!
Štai Išganytojas
Žengia garbėje!..

(Faustas, I dal. 1 scen.).

Kristaus darželis.

Iš Pleščejev'o.

Savam daržely krūmą rožių
mažutis Kristus išaugino,
trisyk kasdieną jąsias laistė,
ir pint vainiką sau ketino.

Kada jo rožės sužydėjo,
Jis žydų sušaukė vaikus,
ir, šiems po žiedą nusiskynus,
darželis likosi tuštus.

—Daržely tavo nėr jau rožių,—
iš kur bepinsi sau vainiką?
—Bet jūs pamiršot, jog dygliai—
atsakė Kristus—man paliko.

Ir iš aštrių dyglių nupynė
Jie erškėtinį Jam vainiką,
lašais gi kraujo, rožių vieton,
Šventasai Veidas Jo aptiško.

Pr. Žvalgonis.

GOLGOTA.

Kas ten per kryžiai, ar matai,
Viršūnėj kalno atsistojo?
Ko bėga ten žmonių šimtai,
Kur miesto minią paviliojo?
Trys kryžiai! Žiopsančių būry
Trys kryžiai ištiesė rankas,
Kaip medžiai mirštančias šakas,
Bet kas tas vienas vidury,
Kur akys atkreiptos visų,
Kur skrieja tūkstančiai balsų?
Kas jis, žaizdomis išvagotas,
Ir kaip karalius vainikuotas?...
Gal tai didieji kunigai,
Tiesos ir sandaros sargai,
Uždėjo laurus ant galvos,
Visų dejonėms palenktos?
Gal jaunos dukros nuo Jordono
Beaštant rytmetį suskynė
Kvapniųjų rožių iš Labano—
Vainiką pranašui nupynė?
Taip. Rožės, rožės tai supintos,
Tik be lapelių, be žiedų.
Dygliais šakelės sukabintos,
Dygliais išpuoštos be žiedų...
Minia juokaudama girdėjo—
Kažkam atleisti jis maldavo,
Kažko dar troško jis, dūsavo,
Kažką pasakė, pažadėjo
Pakartam draugui iš šalies.
Galva nusviro ant petiės;
Dar apsižvalgė tolumon,
Nutruko žodis paskutinis,
Sustingo akys, kaip stiklinės,
Ir smigo erdvių gilumon...
Pamatė saulė tas akis—
Juodi ištryško spinduliai
Ir kalną apgaubė naktis.
Ant skliauto tolimo krantų
Sužiūro žvaigždės, žiburiais.
Pašoko mėnuo iš rytų,
Pabalo tyliai, sudrebėjo,
Per dangų kiaurai nusirito,
Toli nutrūko ir nukrito
Net subildėjo, sudundėjo
Aptemę niaurūs vakarai,

Nutilo viskas negyvai.
Kažkokios dvasios laksto, pinas.
O gražios lankos Palestinos
Pradėjo kuprintis, banguoti
Ravus atverdamos gilius.
Medeliai ėmė ašaroti
Atsukę žiedus, lapelius
Į kryžių dunksantį aukštai.
Pabiro rasos jų karštai,
Nuvyto, linksta visos gėlės,
Sudžiūvo lapai ir šakelės
Ir sušlamėjo be jėgų.
Iššoko upės iš vagų,
Pasklido bangos, išbėgiojo.
Suskambo uolos išsižiojo;
Iš jų žiočių šaltų žiaurių
Tyla prašneko ir dejavo.
Pasvyro kalnai, sulingavo,
Pravirko, sukaukė toli
Pulkai žvėrelių ir žvėrių.
Padangė drumzdžiasi tyli,
Tolybėj verda okeanai.
Sujudo skliauto pakraščiai—
Ten siaučia, renkas uraganai,
Žaibai subėgę, kaip žalčiai,
Padangėj raitos žiburiuoti,
Gyvi, bet tylūs, lyg užburti—
Ir nyksta, tirpsta viens po kito.
Dar sykį žemė susipurtė,
Dangus pradėjo mėlynuoti,
Išlengva saulė švito, švito,—
Toli nusidriekė tyliai
Jos liūdni, liūdni spinduliai...

Žvainys.

Juozas Paukštelis.

Jis kėlės...

Jis kėlės... Kaip nakčiai žvaigždė sidabrinė,
Suspindo Jis žemei Dangaus skaistumu...
Jo žaizdos ne krauju, bet meilės jausmu
Liepsnojo ir švito, kaip tyra versmė.
Jis karstą pamynęs ranka tik pamojo,
Tuoj „Pergalės giesmę“ Dangus užgiedojo...

Kaip saulė pakilus pavasario rytą
Palieja mums sroves gaivių spindulių —
Jis ragina kilti prie darbo saulėto,
Į šviesiąją šalį gyvuoju keliu...
Kur meilė ir grožis kilniai viešpatauja,
Ir skelbia žmonijai gyvenimą naują...

Jis žadina mintį iš karsto pakilti
Kurią taip prislėgė piktybių akmuo,
Kurs slepia nuo mūsų brangiausiąją viltį,
Ir gimdo nelaimes, piktas, kaip ruduo...
Ei, kelkim su Kristum mes meile sužibę
Sudrebinkim pikto nelemtą galybę!...

Nuslinks nuo pasaulio tamsusis miglynas,
Kai saulė dorybių aukštai patekės,
Nutils nelaimingi, kur amžius kankinos,
Kai skils kieta uola nuo jųjų širdies.
Nejusim, sutirps tos dejonės, vargelis,
Kaip tirpsta nuo šalčio baltasis sniegelis!...

Sapnas.

Mes linksmai kalbėjomės, dainavom susirinkusios mano mažoj, bet puikioj seklytėlėj... Buvo čia visos mano draugės, visos linksmos, baltais rūbais pasipuošusios.

Mums bedainuojant atsivėrė durys ir įėjo... Kristus švelniu maloniu veidu, ilgu šviesiu rūbu. Mes išsyk sumišom, Jam įėjus, o paskui suklaupėm prie Jo kojų lyg palaimos ieškodamos. Kristus, mus palaiminęs, atsisėdo užstalėn, o mes pasidrąsinusios apspitom Jį, ėmėm kalbint, Jam pasakot savo kasdienius vargelius, rūpesnius, pasakojom gyvai viena kitą pertraukdamos... Kristus tik maloniai šypsojos ir galvą lingavo...

Paskui atsikėlęs priėjo prie mano seselės ir, paglostęs jos garbiniuotą galvutę, tarė: „Laimingas tu vaikas...!“ Prie vienos mano draugės priėjęs pratiesė laurų vainiką, man gi padavė baltą roželę, kurią iš džiaugsmo net pabučiavau. Kitai draugei davė baltą snieguolėlę, lyg žvaigždutė — tikra, tikra tai buvo snieguolėlė, kuri žiemą ore skraido. Draugė paėmė ją ir sako: „Jog ji ištirps?“ — „Neištirps, jei norėsi!“ atsakė Kristus. Mergaitė tuoj snieguolėlę į knygutę paslėpė — rami džiaugės, kad ji neištirps...

Pačiai jaunesniajai mano draugei padavė Jis konvalijos šakutę ir sako: „Tai Dievo Motinos ašarėlės, kuomet ji verkė pas Kristaus kryžių, tai kur gailios ašaros krito, ten gėlės tos dygo...

Kai visos džiaugėmės savo dovanomis — Kristus pranyko... Draugė, gavusi konvalijos šakutę, nubėgo į kamaraitę ir prišokus prie besikūrenančios krosnies, tarius: „Kažin ar degs Dievo Motinos ašarėlės?“ įkišo tą savo gėlelę liepsnon. Ištraukta šakutė jau nebebuvo graži — žiedai nuvyto, lapeliai papilkavo...

Mergaitė ir nuliūdo... Mums visoms pagailo nusiminusios draugės ir visoms širdis suskaudo, lyg ką negera nujautus... ir aš nubudau.

Vargo Duktė.

V. STONIS.

Dovanos.

Buvo graži, karšta vasaros diena. Kaitros užburta gamta, sakytum, visa sustingo. Miškas, nuleidęs savo žalias, garbanotas šakas ramiai snaudė. Paukščiai pasislėpė į lapelių ūksmę ir tyliai vėsaus vakaro laukė. Tik retkarčiais atsilieps volungė, sutarškės į medį margas genelis—ir vėl ramu. Viena saulutė, be paliovos žarstė aukso spindulius ir žydriu dangum iš lėto žemyn kopė.

Plati Šilėnų kaimo lanka žmonėmis marguliavo. Šienpiūvių eilės žvilgančiais saulėje dalgiais kirto lauko žolę, o mergaičių būriai ją grėbė ir džiovino. Padirviais ir vieškeliu, kaip pavasarį gervės, vienas paskui kitą į kaimą traukė sudžiovinto šieno vežimai. Girgždėjo ratai, žvangėjo dalgiai, bet nei gyvo juoko, nei linksmos dainelės nesigirdėjo. Giliai susimąstę ir savy susikaupę kiekvienas savo darbą dirbo. Nesenai praūžusi didžiojo karo audra visą apylinkę nuteriojo, daug nuoskaudų padarydama. Šilėnai sveiki išliko, bet kitų žmonių nelaimės ir rytojaus baimė visų šilėniečių veidus apniaukė.

Visados linksmas ir ramus senelis Šimas šiandien taip pat išrodė susierzinęs ir nepatenkintas. Stori, žili antakiai labiau jam aprietė žydrias kaip dangaus mėlis akis, skruostai giliau įdubo, kaktą ryškesnės raukšlės išvagojo, tik tankūs žili plaukai ir trumpai apkarpyti ūsai dar balčiau saulėje žėrė.

— E, užteks man šiai dienai, — ne tai sau, ne tai čia pat betrūsiančioms apie šieną grėbėjoms tarė senelis ir grėblį žemėn įbedė. Paskui atsiršięs prie juostos kabančią pypkę, iškratė į nykščio nagą pelenus ir iš krepšiuko ėmė į ją kokius tai stum-

belius kimšti. Užsirūkęs senelis garsiai nusispiovė ir jo veidas dar labiau apsiniaukė.

— Skalsu, seneli. Ką čia taip skaniai rūkai? Bene „bakūno“ kur gavai? — staiga iš gilių minčių pažadino senelį vienas šienpiūvių.

— Už skalsą ačiū, kaimyne, — bet tas mano tabakas...

—Ką, seneli? Gal dar cieriaus palikimo? Ne, tai neatsakyk ir man bent žiupsnelio, seneli. Jau trys savaitės kaip berūkiau.

— Kur tau cieriaus... liūdnai nusišypsojęs atsiliepė senelis, — cierius kaip nuo germano bėgo, tai net tabako nepaliko. O kas buvo dar užsilikę, draug su mūsų miesteliu supleškėjo. E, sunkūs pypkiams laikai atėjo...

— O ką čia, seneli taip skaniai rūkai? Gal ką nors gero išradai?

— Kur tau. Kad būčiau išradęs dabar su tavim, kaimyne, čia nebesikalbėčiau. Sėdėčiau sau, kaip ponas vidury miestelio rinkos ir savo išrastą tabakėlį bepardavinėčiau. Oi, neštumėt jus man rublines, neštumėt. Iš dešimtosios parapijos į mane pypkiai ateitų tabakėlio pirktų. O aš sau per ūsus dūmus pūsčiau, cieriaus palikimo pinigus į kojinę kimščiau ir juokčiaus, net seni mano kaulai kretėtų.

— Sako vyšnių lapai nieko sau, galima rūkyti, tik reikia juos krosny gerai iškepus, surauginti ir spirite išmirkyti.

—Netiesa, kaimyne, ko jau aš nebandžiau, ko nemėginau, net gėda prisipažinti, o tabako išrasti nepavyko. Va, kad ir dabar, šieno pakritų pypkę prikimšau, bet kas iš to? Papsi, papsi dūmus, burna prirūksta, nelyginant krosnies kaminas, nors šluota iš jos suodžius krėsk, o rūkyti kaip noris taip noris. Ne duok Dieve tokių laikų didžiausiam priešui sulaukti.

Ir ėmė senelis bartis, per žilus ūsus palšus dūmus pūsdamas. Senai nuėjo atsisveikinęs kaimynas, senai grėbėjos, atlikusios čia savo darbą kitur pasišalino, senelis lyg užburtas vis vietoje stovėjo ir kažką pats sau vienas tylomis kalbėjo. Tik kuomet pypkutė visai užgeso, jis lyg atsipeikėjo ir iškratęs iš jos pelenus, paliai šieno kupetą atsisėdo.

Saulė jau gerai vakarop buvo pasisukusi. Šešėliai pailgėjo. Vidurdienio karštis žymiai atlyžo. Lankoj buvo jaučiama daugiau gyvumo ir linksmumo.

Senelis atsilošė į kupetą, ir visas minkštame šiene pasinėrė. Malonus jausmas plačia banga užliejo jam krūtinę. Dangus buvo grynas, kaip ašara, saulė aiškiai ir linksmai švietė, o šienas taip kvepėjo, net sunku buvo alsuoti. Viskas į senelį raminančiai paveikė. Jis užmerkė akis ir ėmė ne tai snausti, ne tai svajoti.

Netikėtai jo vaizduotėje vienas po kito jaunystės vaizdai ėmė kilti. Staiga prisiminė tie laikai, kai jis dar vos tik dvidešimtus metus buvo sukakęs. Šaunus tuomet jis buvo jaunikaitis. Gelsvi, gražiai sušukuoti plaukai, auksu ant jo galvos spindėjo,

žydrios akys buvo blaivios ir gilios, kaip pačios dangaus erdvės, skruostai buvo taip švelniai rausvi, sakytum kuklus drovumas juose nuolatos viešėjo.

Ir prisiminė seneliui vienas šventadienis gražus ir brangus, kaip ir pati jo jaunystė. Stovėjo jis miestelio rinkutėje netoli šventoriaus vartų ir žiūrėjo, kaip žmonės po mišparų virste iš bažnyčios virsta. Minia jį stumdė, alkūnėmis jam pašones daužė, bet jis ramiai stovėjo vietoje, dabojo tik, kad jo naujų, gerai degutu išteptų batų nesumindžiotų. Kai žmonės praretėjo, Simukas (tuomet visi jį taip vadino) aplinkui apsidairė, nusišypsojęs įkišo ranką į kišenių ir iš jos atsargiai ištraukė naują, dailią marmurinę pypkutę. Jis dar niekuomet nerūkė, bet tą dieną kilo jame nenugalimo noro „vyru“ tapti ir jis visus pypkiui reikalingus įrankius įsigijo. Atlikęs visą priruošiamąjį darbą, jis skiltuvu įžiebė ugnį. Koks buvo Simuko džiaugsmas, kai visa burna pačiulpė pypkutės cibuką ir dūmų debesy paskendo.

—Žiūrėkit, Simukas rūko. Vaje, vaje, jau ir Simukas su pypke, — iš visų pasigirdo balsai. Visas draugų jaunuolių būrys apstojo Simuką. Juokams nebuvo galo. Visi prašė pypkutės pabandyti, bet Simukas šypsojos ir tylėdamas rūkė. Jam rodėsi, kad jis dabar visus savo draugus peraugo ir malonus džiaugsmas jam širdį sukuteno.

— O, kad dabar mane Marytė pamatytų, — pamanė jis ir visas, kaip vėžys iki ausų nuraudo. Ir draugai ir visas pasaulis jam taip gerai pasirodė, tarytum imtų ir visus išbučiuotų. Ir dar galingiau savo pypkutę patraukė.

Atsiminimai buvo taip gyvi, kad senelis Šimas net užsimiršo, kur beesąs ir pravėrė akis. Gražūs jaunų dienų vaizdai išnyko. Prieš jį vėl bemarguliavo plati saulės spinduliuose paskendusi lanka su šieno kupečiais ir knybždančių žmonių būreliais. Atsidūso senelis, karštai paspaudė kabančią pašonėj seną savo pypkelę ir užsimerkęs vėl ėmė svajoti.

Nauji atsimininimai ėmė vienas po kito slinkti. Vieni malonūs ir gražūs meiliai senelio širdį glostė, kiti vėl niūrūs ir audringi sunkiai gulė ant jo krūtinės. Slinko atsiminimai nesuskaitomais būrių būriais, pynėsi tarpusavy ir savo nuostabiomis pasakomis seneli liūliuote liūliavo. Užmiršo senelis savo senatvę su jos vargais ir rūpesčiais, užmiršo visą jį apsupantį pasaulį ir pats gražia svajone pavirto. Jaunas ir audringas jis metėsi grakčių svajonių sukurin ir draug su jomis ėmė šokti lygiai karštai ir mikliai, kaip jaunystėje gužynėse šokdavo.

Tik šit pasigirsta nepaprastas tarškėjimas. Visos svajonės— šokėjos akimirkoj išnyksta, bepalieka tik vienas Šimas, toks pat senas, kaip buvo. Žiūri išplėtęs akis senelis, kas čia būtų triukšmą sukėlęs. Gal vėl mūšiai? Gal tai kulkosvydžiai tarška? Šiurpuliai nukrėtė senelį ir jis jau šieno kupetoj norėjo pasislėpti, bet tuojau nusiramino. Nuo vieškelio per lauką stačiai

į senelį, mato, važiuoja dailus vežimukas, labai panašus į šventadienius Šimo karukus. Susidomėjo senelis ir ranka akis prisidengęs akyviau ėmė žiūrėti. Kai karukai labiau prisiartino, senelį vėl neramumas apėmė. Karukai važiuoja patys vieni, be arklio, o juose du vokietuku kareiviu sėdi.

— A, tai, turbūt, tamabilius,—pamanė senelis ir susijaudinęs laukė, kas toliau bus.

Karukai visai arti privažiavo ir sustojo. Senelis nusiėmė savo skylėtą šiaudinį skryblių ir instinktyviai už kupetos pasitraukė.

—Sveikas, seneli,—gražiai lietuviškai prabilo vokietukai.—Ar kartais tolimųjų svetelių nelaukei?

— Sveiki, ponuliukai,—atsidrąsinęs prabilo senelis:—tik jau iš kur čia jus Dievulis atnešė. Bene iš Berlino važiuojat?

— Taip, taip, seneli. Pats vokiečių cierius mums į senelį liepė važiuoti. Eikš čia, pažiūrėk, ką tau kaizeris siunčia. Nebijok, eikš arčiau prie vežimo.

Nedrąsiai senelis arčiau į karukus priėjo, į juos pažvelgė ir visas iš džiaugsmo nustero.

— Dievuliukai tu mano! Ruskas bakūnas!—už galvos susiėmęs sušuko senelis.

— Ir taip daug ponuliukai! Vienas, du, trys... penki... dešimts... ir tai vis man? Tie visi pakiukai man, ponuliukai?

— Tau, tau, seneli. Lipk greičiau į viežimą. Pavėžėsime tave, seneli, ir tabaką tau namon parvešim.

Seneliui baimė visai dingo. Vokietukams padedant įsilipo jis į karukus ir jų vidury atsisėdo. Rūkyti labai norėjos, bet nutarė susivaldyti, kol namų nepasieks. Tuo tarpu karukai sujudėjo iš vietos ir nepaprastu greitumu ėmė Šimo namų linkon važiuoti. Kelmai, grioviai, balos, sakytum į šalį pasitraukė. Karukai skriste skrido. Net žadą seneliui užėmė.

— Ale tai macia, ponuliukai. Ir karai, visai, kaip mūsų, kur šventadieniais į bažnyčią važiuojam, o žiūrėk, kaip dumia. Kiba juos, ponuliukai, nelabasis traukia. Mandrus, kad tave pypkiai, germanas...

Vokietukai nieko neatsakė, tik patenkintai šypsojos. Senelis viena ranka tvirtai karukų sėdinės laikėsi, kita prie galvos skryblių prispaudė, kad jo vėjas pastvėręs nenuneštų ir taip pat šypsojos. Tik vienas mažmožis netikėtai senelio ūpą sugadino. Pažvelgė jis į vokietukus, gi žiūri—jų nosys be skilučių.

— Tai tau, nelabiesiems į nagus patekau,—pamanė senelis ir jam širdis iš baimės ėmė plakti. Jau buvo bepradedas „Po Tavo apginimu“ kalbėti, bet vėl susigriebė.

— Paleis nelabieji karukus, kad nei kaulelių nebesurinksi. Duosiu aš jiems švęsto vandenėlio, kai namon parvažiuosim,—nutarė senelis ir nekantriai laukė, kada vežimukas į Šimų kiemą įvažiuos. Laukti ilgai neteko. Karukai bematant atsidūrė Šimų

pakluonėj ir keleliu paliai diendaržį privažiavo stačiai į Šimų grįčios gonkas.

— Na, ką, ar ne gerai važiavome, seneli? Turbūt, norėtum tokius karukus turėti?

— E, ponuliukai, ne mano seniems kaulams toks važinėjimas, — niūriai atsakė senelis ir ėmė iš vežimo lipti.

— O kur dabar tabaką tau sunešti? Vienas, turbūt, nevaliosi. Tiek tau jo kaizeris atsiuntė.

— Ačiū, ponaičiai, susinešiu vienas. Įeisiu grįčion, apsižiūrėsiu, kur jį sudėti ir sunešiu. Ką čia dabar ponaičiai turbavositės. Dėku jau, kad atvežėt.

Išlipo senelis iš karukų, nusišluostę prakaitą ir grįčiutėn įėjo. Atsidaręs spinutę, kur buvo sukrautos visos senelio šventenybės, pasiėmė švęsto vandens bonkutę ir krapylą ir jau pas vokietukus norėjo eiti.

— Iškūrensiu aš jiems pirtį, net čiaudės,—pamanė senelis, bet beeinant iš grįčios į prieangį valandėlei sustojo ir užsimąstė. Rūkyti taip norėjosi, net širdis alpo. Ir kilo senelio širdy baisi kova. Jis žinojo, kad nesunku jam būtų su nelabaisiais apsiruošti, bet juos išvaikęs ir tabako nebeteks. Ir vėl paskui rūkyk vyšnių lapus ar ką kitą ir būk nuolatos pypkės alkio varginamas. O čia tiek daug gražiausio rusiško bakūno, keliems metams užtektų.

Turbūt, dūšios nepareikalaus nelabieji,—pamanė senelis ir švęstą vandenį vėl spintutėn atidėjo.

Neramu pasidarė seneliui, kad jį pypkė nugalėjo ir kažkoks vidujinis balsas jį ėmė barti. Visados karštai jis Dievą mylėjo ir nuolatos, ką veikdavo, visuomet Dievo garbei šventas giesmes niuniuodavo, o dabar, štai, pypkė jį užvaldė ir jis bejėgis tapo. Del jos net su piktomis dvasiomis jis susidėjo.

— E, Dieve, matai Tu mano silpnybę. Dovanok, kad aš toks esu. Duok tiktai, kad aš savo dūšios nelabiesiems neparduočiau.

Persižegnojo senelis, išėjo kieman ir tylomis iš vežimo tabaką į grįčiutę ėmė nešti. Vokietukai kažkur buvo nuėję,—vienas vežimas bestovėjo. Daug sykių senelis ėjo iš grįčiutės prie vežimo ir nuo vežimo į grįčiutę. Sušilo, pavargo, bet užtat visą tabako stirtą vienam grįčiutės kampe prikrovė. Kai darbas buvo užbaigtas, vokietukai sėdo sau vėl į vežimą ir gražiai su seneliu atsisveikinę žaibo greitumu išdūmė. Dulkių debesiui gatvėje išsisklaidžius senelis dar kartą gatvėn pažvelgė ir nieko ten neišvydęs, įėjo vidun. Dabar tik atsiminė, kad metas užsirūkyti.

— Na gi bent kartą iki soties atsirūkysiu,—šypsodamas pamanė senelis ir į nagą pypkutės pelenus iškratė. Taipogi ir savo darbo tabaką iš krepšiuko pašalino. Dar kartą į visą tabako stirtą patenkintai pažvelgęs, paėmė nuo jos viršaus pirmą pakliuvusį pakiuką, bematant jam šoną praardė ir dešiniosios

rankos nykštys su smalyžium minkštame bakūne pasinėrė. Netrukus sušnypstė degtukas ir senelis godžiai patraukė į save dūmus.

— Tai tabakas, Dievuliau, koks tabakas,—tylomis kartojo senelis ir neatsikvėpdamas dūmus traukė. Niekuomet taip skaniai dar jis nebuvo rūkęs. Ir juo daugiau rūkė, juo daugiau norėjos. Išrūkė vieną pypkutę, prisikimšo antrą, o rūkymo alkis dar labiau senelį apėmė. Kas kartą tirštesni iš pypkutės dūmai vertėsi, grįčiutė nuo lubų iki žemės pilna prirūko, jau nieko joje nebuvo galima įžiūrėti, o senelis vis rūkė.

—Dar vieną dūmą, dar dūmelį,—šnabždėjo jis ir visas, tarytum, prie pypkutės priaugo.

Penktą pakiuką senelis jau baigė, kaip staiga lyg kas krūtinėj jam nutrūko ir jis giliai užsikosėjo. Išsiėmė pypkutę iš dantų, bandė atsikvėpti, bet akyse tik pažaliavo ir senelis pas tabako krūvą sukniubo. Veltui dar bandė atsikvėpti, jėgos jau nebetarnavo, veltui mėgino pagalbos šauktis, tik dar labiau užsikosėjo.

Suprato senelis, kad paskutinoji jau ateina ir visas iš baimės nutirpo. Pasidavė tabako pagundai, susidėjo del jos net su nelabaisiais ir, šit, dabar staiga mirtimi miršta. Nei kunigo, nei artimųjų...

— Pasigailėk manęs, Dieve,—dusliai pratarė senelis, prisispaudė kabančiojo ant kaklo rožančiaus kryželį prie lūpų ir bemirštąs pasijuto. Širdis sustojo plakusi, tamsu, tylu aplinkui pasidarė ir senelis... nubudo.

Saulė jau buvo nusėdusi. Šienpiūviai ir grėbėjos būriais į namus traukė. Jų smagioms dainoms pritarė putpelės ir griežlės.

Atsikėlė senelis, apsidairė ir vis dar negalėjo gerai įsitikinti, kad gyvas ir sveikas. Tik kai sau rankon gnybtelėjęs pajuto skausmą, nusiramino.

— Tai bent miegota,—pratarė senelis ir pasiėmęs grėblį namon ėmė keliauti. Sapnas gyvai jam prieš akis tebėstovėjo ir visa širdimi jis džiaugėsi, kad tai tik sapnas buvo. Rūkyti labai norėjosi, bet jo širdy dabar kažkoks tam norui pasipriešinimas kilo.

— Mest šalin pypkę,—įstrigo jam mintis į galvą ir jau nebedavė ramumo. Norėjo senelis ir sapną ir naujai kilusią mintį užmiršti ir, nusikabinęs nuo kaklo rožančių, pusbalsiai ėmė jį kalbėti, bet nieko tai negelbėjo.—Mesti šalin pypkę, mesti pypkę, — vis labiau primygtinai kartojo vidujinis balsas ir visą revoliuciją senelio širdy sukėlė. Ir pypkės seneliui gailėjo ir gėda jam buvo, kad prie jos jis taip prisirišo. Ir kilo jo širdy smarki kova...

* * *

Ramiai Šilėnų kaimas ilsėjos. Naktis tamsiu savo šydu jį apgaubė ir mažiausiam garsui nedavė tylos bedrumsti. Vienas mėnuo iš už miško pakilęs budriai savo sargybą ėjo.

Kai mėnulis į Šimų grįčiutę pro langą pažvelgė, senelis senai jau miegojo. Veidas buvo ramus, kaip visuomet, tik žili plaukai dabar auksu nuo gelsvų mėnulio spindulių žėrėjo. Viską Šimų grįčiutėj mėnulis tvarkoj rado, tik ant spintutės paliai lovą... pypkės neberado. Gudriai nusijuokė mėnulis, pasuko labiau į vakarus ir už senos kriaušės savo veidą paslėpė...

40-metinės „Aušros" sukaktuvės.

(1883 — 1923).

Šiemet sueina 40 metų nuo pasirodymo pirmojo Didžiajai Lietuvai skirto lotynų raidėmis laikraščio—„Auszra". Sueina keturios dešimtys metų nuo to laiko, kada buvo tartas pirmas viešas lietuvio žodis, jog ir jis tautų šeimynoje nėra nė kiek menkesnės vertės negu jo kaimynai, jog ir jis nėra koks pastumdėlis, bet garbingų bočių ainis, jog gyvenimo teisės, kuriomis kiti naudojas, ir jam lygiai priklauso. Anie metai buvo kartu ir pradžia ištisos eilės pasiryžimų, žygių, kovų del vieno didelio, kilnaus tikslo, del vieno bendro visai tautai dalyko, kurio įkūnijimas vyksta dabar po mūsų akių. Manau ir „Ateities" draugams-ėms būsiant pravartu pažvelgti kad ir trumpai į anuos laikus ir prisiminti, kas teko mūsų tautai paskutiniais dešimtmečiais pergyventi besiekiant tai, ką ji šiandien atsiekti baigia.

Keturios dešimtys metų tautos gyvenime — ne kažin koks amžius. Į tokį laiko tarpą žiūrėdami, paprastai mažą tepastebėsime tautos gyvenimo lyčių pakitėjimą. Tautos bei valstybės trunka daugiausia šimtus metų, kol visai pakeičia savo išvaizdą. Teisybė, pats perversmas įvyksta dažnai trumpu, palyginti, laiku, tačiau pirma to išorės rūbo pakeitimo eina daugiau ar mažiau ilgas vidujinio vystymosi tarpas, eina nematomas vyksmas pačiame tautos viduje. Ypatingai palengva eina tautos žengimas į šviesesnę gyvatą, į gerovę, prie siekiamųjų idealų įvykdymo. Ir jeigu taip trumpu laiku mūsų tautai pavyko iš nakties glūdumos iškopti į dienos šviesą, iš didžiosios priespaudos pasiekti laisvės, — tai tik liudija tą gaivalingą, mūsų tautai įgimtą, laisvės troškimą, tas gyvastingas tautos galias, tą nesulaikomą norą gyv enti, kurie mums duoda vilties į šviesesnį mūsų krašto rytojų.

Teisybė, tautinės lietuvių tautos sąmonės atbudimą priskirti vienai tik „Aušros“ gadynei nebūtų visai teisinga, nors josios susikristalizavimas ir laikytinas „Aušros“ nuopelnu. Tosios sąmonės atbudimo pradžia siekia jau Vilniaus universiteto laikų, laikų Stanevičiaus, Niezabitauskio, Daukanto. Ypač daug tuo atžvilgiu nusipelnęs bus šis paskutinysis savo „Būdu“ ir „Lietuvos Istorija“. Prie Valančiaus, Ivinskio tas vyksmas eina toliau kaskart vis platesniu maštabu. Ivinskio kalendoriai, Valančiaus knygelės paplinta visame krašte. Tik šiųdviejų literatūra tautinį lietuvių jausmą žadino daugiausia netiesioginiai. Savo dvasiškosiomis knygomis Valančius norėjo apšviesti žemaičius tikybiškai, o pasaulinėmis („Vaikų knygelė“, „Paaugusių žmonių knygelė“, „Palangos Juzė“) — veikti į juos pedagogiškai kultūrine linkme. Ivinskis savo kalendoriuosna dėjo irgi daugiausia šiaip jau paprastajame kaimiečių gyvenime reikalingų dalykėlių, Tačiau tarp tų raštų randasi ir primenančių mūsų senovę, k. a. Valančiaus „Antano Tretininko pasakojimai“. Valančius dėjo pastangų net laikraščiui leisti. Tačiaus nelemtasis 1864 m. spaudos uždraudimas visiems puikiems planams padarė galą.

Paliuosavusi lietuvių valstiečius iš baudžiavos, apdalinusi juos žeme, rusų valdžia panorėjo paliuosuoti juos ir kitu atžvilgiu — iš lenkų įtakos, ji norėjo užkirsti kelią lenkystės plėtotei Lietuvoje. Tačiau, stengdamosi paliuosuoti lietuvius iš vienos nepriklausomybės, rusai jos vieton piršo lietuviams kitą — savo pačių „globą“. Jie stengėsi kiek beįmanydami įkalbėti, jog Lietuva—tai „iskoni russkij kraj“ (nuo amžių rusų kraštas), o lietuviai — tikri Vladimiro Šventojo bei Aleksandro Neviškio ainiai. O kad lietuviai pasirodė ne visai bėsą linkę naujai teikiamą jiems „globą“ prisiimti ir savo tautybės atsižadėti, — sumanyta juos pamažu prie rusų dvasios jaukinti. Uždraudžiama lietuvių— lotynų raidės, o teikiama rusiškosios („graždanka“); mokyklose įvedama rusų kalba, o užginama lietuviškoji. Tuo būdu manyta iš pradžių bent paviršutiniai lietuvius aprusinti, primetant jiems savo rašybą ir kalbą, o paskui jau, manė, nesunku bebūsią juos ir galutinai surusinti, suteikiant jiems „šventąją pravoslaviją“. Tačiau jautrus lietuvis tuoj pajuto kuomi visa tai kvepia ir visomis keturiomis užsispyrė nepriimti teikiamų jam rašmenų. Įnirto rusai, užsispyrėlius gaudė, baudė, kišo į kalėjimus, siuntė Sibiran, tačiau lietuviai ir ginami ir baudžiami skaitė pasislėpdami savąsias knygas, o Sibiran tremiami, ėjo savo dainas dainuodami. Daug tada gerųjų tėvynės sūnų gavo nukentėti, kai kuriems net žūti teko. Aršiausio savo smaugiko, Vilniaus general-gubernatoriaus Muravjovo, praminto „Koriku“, neužmirš, turbūt, lietuvių tauta kol gyva.

Nuo tokio smūgio bepradedantiams dirbti mūsų tėvynainiams turėjo apsvaigti galva, pakirsti rankas. Nebuvo, rodosi, išganymo vilties. Tamsūs ūkai užgulė bepradedančią švisti tėvy-

nės padangę ir amžinai žada joje pasilikti. Jau aušo pavasaris, čiulbėjo pirmieji vieversiai, — tik štai papūtė staiga žvarbus šiaurys, surakino speiguotais nagais žemę ir nutildė pirmuosius parlėkusius dainininkus...

Kada pavasarį palypėjusi aukštyn danguj saulutė pradeda siųsti žemei savo skaisčių spindulių, — nuo kalnų ir laukų tuoj ima nykti sniegas ir gausingi upeliai leidžiasi, garsiai klegėdami, siauromis, giliomis kalnų daubomis žemyn. Ir veltui stengtųsi kas jų bėgimą sulaikyti. Jei ir pasisektų, griovį užtvenkus, kuriam laikui bėgančią srovę sulaikyti, — tai vis tik galų gale vanduo prasisunks, prasigrauš, padarys pylime plyšį ir, kuo ilgiau bus buvęs sulaikytas, tuo didesniu smarkumu pasileis, ardydamas, nešdamas su savimi patinkamas pakeliui kliūtis tolyn. Jo bėgimą negu tik tas sulaikytų, kas būtų tiek galingas įsakyti skaisčiajai saulei nustoti švietus.

Dar sunkiau, tiesiog negalima, užgniaužti naujai atgimstančios tautos dvasios, kada ji, ilgai bočių kapuose tūnojusi, pasikelia, pagaliau, iš savo piliakalnių ir, it gaivus pavasario vėjas, dvelkia gaivalingomis srovėmis per visą kraštą, skelbdama naujų laikų atėjimą.

Tik nepilnus 20 metų sekės rusams išlaikyti užsmaugus beatgimstantį tautinį mūsų judėjimą. Nepraėjo nė 20 metų, kaip su tokiu rūpestingumu užtaisytoje rusų tautiniam lietuvių atgimimui tvankoje ima tai vienur tai kitur pratrykšti vandens lašelis. Tai rodė, jog pylimas yra jau visas vandens persunktas, ir jog netrukus — diena anksčiau ar vėliau — o tvanka turės būti išnešta... Pabaigoje aštuoniasdešimtųjų ir pradžioje devyniasdešimtųjų metų visur pradedama kalbėti apie laikraščio lietuviams reikalingumą; kartu eina gandai, jog toks laikraštis neužilgo pasirodysiąs... Mokslo jaunimas, nebeiškęsdamas, ima pats, kad ir savųjų tarpe, išleidinėti rankraštinius bei hektografuotus laikraštėlius-sąsiuvinius. Ir taip, Petrapilio studentai leidžia „Kalvį Melagį“, Žemaičių Dvasinės Seminarijos klierikai — „Lietuvą“, o maskviečiai studentai savajam net „Aušros“ vardą duoda, užbėgdami tuo net tikrajai „Aušrai“ už akių.

Bet štai 1883 metų pradžioje pasirodo ir tas visų nujaustas, visų taip lauktas nesulauktas, tikrasis, spausdintas laikraštis. Atvažiavo jis iš Prūsų, „Auszra“ pasivadinęs.

Nedidelis jis buvo: 24 pusl. mažo formato knygelė; būtų maždaug kaip $^1/_4$ mūsų dabartinės „Ateities“ numerio. Nebuvo nė gražus, dailingas, nepretendavo duoti estetinio pomėgio. Nė vidus nepasižymėjo ypatingu turiningumu: nei sumaningos publicistikos, nei rimtų mokslinių straipsnių, nei gražios poezijos, nei gyvų bėgamųjų reikalų gvildenimo; o tik: „priekalba“, pora patriotinių eilučių, pora taip pat patriotinio turinio straipsnelių, pora žinučių — ir viskas. Nė skaitytojų jis tūkstančiais neturėjo; ne tik tūkstančiais, bet vargiai jų skaičius pradžioje siekė ir

kelių šimtų; ir tie patys buvo išsiblaškę po visus pasviečius; gavo jį pora dešimtų studentų Maskvoje, keliolika studentų Petrapily, keletas — Varšuvoje, kelios dešimtys Lietuvos gimnazijų mokinių, seminarijų klierikų, kai kurie pasaulinių inteligentų, maža kas kunigų, ir, pagaliau, — vienas kitas kaimietis. Dar labiau išsiblaškę buvo už laikraščio skaitytojus jo steigėjai bei leidėjai: Basanavičius — Bulgarijoje, Šliupas — Maskvoje, Miksas, Jankus — Prūsų Lietuvoje.

Ir vis delto šis laikraštis iššaukė tokio triukšmo, sukėlė tokį judėjimą ir susilaukė tokių savo akcijos padarinių, kokių jokiam kitam laikraščiui nėra pavykę susilaukti. Nesistebės čia tik tas, kurs pažįsta anų laikų lietuvių visuomenės dvasią. „Aušra“ buvo visos tautos padaras. „Aušros“ skelbiamos idejos buvo bendros visiems lietuviams; kaip „Aušra“ rašė, taip manė ir jautė visi tikrieji to meto mūsų tautos sūnūs, ji reiškė tautos mintį. „Aušra“ buvo atbundančios lietuvių tautinės sąmonės emocija (išraiška). Ją pagimdė ir iškėlė bepradedanti po ilgo snūdurio atsipeikėti milžinkapių dvasia, ji skelbė, gaivino tą dvasią po plačią Lietuvos padangę tolyn, ir pati gimdė milžinus.

Taip kalbėdamas visai neturiu tikslo neigti nuopelnus „Aušros“ steigėjų bei pirmųjų jos bendradarbių. Kol gyva Lietuva, kiekvienas tikras sūnus turės jiems kuodidžiausios pagarbos bei meilės jausmų. Jie buvo pačios tautos dvasios pasirinktieji pranašai; jie pirmieji tą pabundančią piliakalnių dvasią savy pajuto, ir, pajutę, išėjo jos skelbti po plačius tėviškės plotus. Iš jų pirmoji vieta priguli, beabejo, dr. Jonui Basanavičiui. Jis buvo vyriausias „Aušros“ iniciatorius, jos dvasios tėvas, jos programos nustatytojas. Nežiūrint tai, jog šis žmogus gyveno toli už Lietuvos ribų, Bulgarijoje, — savo dvasia jis skrajojo po mylimosios tėvynės padangę, rūpinosi jos rūpesčiais, kankinosi jos sielvartais. Šalia jo „Aušroje“ rašė ir jos darbą dirbo dr. J. Šliupas. Už savo politinę darbuotę rusų valdžios iš universiteto pašalintas ir nuolat persekiojamas, važinėjo jis „Aušros“ reikalais iš vienos vietos į kitą; nuolat rusų sekiojamas, gavo kraustytis į Prūsus ir net čia nepalaikomas, gavo, pagaliau, į anapus Atlantiko dangintis. Nemažai dirbo „Aušrai“ ir karštas Maž. Lietuvos lietuvis Martynas Jankus; būdamas arti vietos, kur buvo „Aušra“ spausdinama, savo darbu, vargu ir pinigu kiek begalėdamas rėmė jos dalyką. Iš kitų „Aušros“ bendradarbių paminėtinas D-ras Georg Sauerwein; tautybe pats vokietis, lietuviškai pramokęs, rašė patriotinius eilėraščius, kurie ne vieną apsnudusį lietuvį iš tautinio snaudulio prikėlė. Nepamirštinas ir Lietuvos bajorų ainis M. Dovoina-Silvestravičius, buvęs nuolatinis ir gausingiausias „Aušros“ korespondentas, rankiojęs jai žinių po visą Lietuvos kraštą. Be jų rašo dar „Aušroje“ Miglovara, Pr. Ašakaitis, A. Krikščiukaitis, J. Jablonskis, kun. J. Norkus, P. Leonas (Liūtas), Al. Fromas-Gužutis, Žičkauskas ir kitų daugybė. Rašo

daugiausia įvairiausiomis slapyvardėmis dangstydamiesi, kad nesužinotų tie, kurie labiausia tai žinoti norėjo, tai rusų valdžia.

Kuris buvo vyriausias „Aušros“ tikslas ir kurie jos uždaviniai? Tai pasisako ji pirmajam savo numery. Vyriausias jos tikslas esąs parodyti

> „Juk ir mes esame tokie pat žmonės, kaip mūsų kaimynai ir norime visomis teisybėmis, prigulinčiomis visai žmogystei, lygiai su mūsų kaimynais naudotis“ *).
> ...„Tarp tokių teisybių pirmutinė būtų, kad Lietuvoj lietuviai mokslą ir apšvietimą lietuviškose mokslinyčiose gautų“.

Kuo būdu mano laikraštis užsibrėžtąjį tikslą pasiekti? Išeidamas iš „Priekalbos“ motto: „Homines historiarum ignari semper sunt pueri“ (žmonės, nežinantieji istorijos, visados lieka vaikai), vyriausiąja priemone laikraštis laiko garbingosios tautos senovės atsiminimą. Jis nusiskundžia, jog mes „užmiršome, kuomi mes senovėje buvome“ ir savo uždaviniu laiko parodyti lietuviui „kas jis yra buvęs ir kuo yra tapęs“. Taip jis sako

> „Mūsų tad ypatingas ir didžiausias rūpestis bus — duoti pažinti mūsų broliams Lietuvoje nusidavimų senovės gadynės ir veikalų mūsų garbingos praeities“.

Nei tikybos dalykų, nei plačiosios pasaulinės politikos laikraštis žada nekliudyti. Tai ne jo esąs dalykas.

> „mes nekliudysim ir užrubežinės politikos“... „laikraštis mūsų bus tik svietiškas“.

Taip pat ir ekonominius dalykus laikraštis stato antron vieton, nes

> „Kūniško maisto nestokuodami, pirmučiausia turime rūpintis apie dvasišką šviesą“.

Visai jų tačiau neatmeta ir kitoj vietoj sako

> „mes nepraleisime progą nepasikalbėję apie reikalus mūsų tautos šioje gadynėje“.

ir prisižada dėti dalykėlių iš „prigimties mokslo“, agronomijos, „daktarystės“ ir tt.

Karščiausių norų kupinas „Priekalbos“ autorius baigia:

> „Kaip aušrai auštant nyksta ant žemės nakties tamsybė, o kad taip jau prašvistų ir Lietuvos dvasia!
> Toks mūsų troškimas ir noras.
> B“.

Matyti, „Priekalbą“ bus rašęs Basanavičius.

---

*) Rašybą vartoju dabartinę.

Paskelbtam programui atatiko ir 1-jo n-rio turinys. Be „Priekalbos“ ten randame: Baranausko „Giedu dainelę“, „Lietuviškoji kalba“ — eilėraščiai; straipsniai „Simanas Daukantas“, „Apie senovės Lietuvos pilis“; „Witoloraudos“, „Robinzono“ recenzijos ir viena kita žinutė iš Rusijos ir Lietuvos.

Į pirmąjį savo turiniu buvo panašūs ir visi kiti jį sekusieji n-riai. Pagrindinė „Aušros“ mintis liko visą laiką parodyti lietuviams „kas jie yra buvę“, pasakoti jiems apie garbingą jų senovės praeitį, apie garsius jų bočių žygius ir tuo kurti juose tėvynės meilės jausmą. Šį uždavinį bevykydami „aušrininkai“ parašydavo kartais ir tokių apie senovės lietuvius dalykų, po kuriais dabartinis istorininkas nebepasirašytų, k. a. jog senovės Trojoje kalbėta lietuviškai. Beabejo, būsimasis tyrėjas bus jiems atlaidus ir atsižvelgs jų tuolaikinės padėties ir jų norų bei siekimų. Netvirtesni buvo ir kiti „Aušroje“ talpinamieji straipsniai. Štai kaip apie juos atsiliepia senas „aušrininkas“ Pr. Ašakaitis: „Tik per greitumą, o labiausia del menko dalykų numanymo, ne viskas gana rimtai buvo padaroma. Nesant tam tikrų specialistų, visi jautėsi prie visko pašaukti: apie ūkininkavimą rašė jaunikaičiai, tik savo parapijos ūkį tematę, apie bites — patys bičių niekuomet neveisę, nekopinėję, apie kredito kasas arba koperacijas—niekad ir niekur patys negavę su jomis susipažinti. Pačią kalbą valė, tobūlino nei savo gyvos kalbos, net tarmės gerai nepermanę, nei kalbų mokslo pamatų neturėdami, kartais ką gera išmesdami ir stengdamiesi pridiegti svetimų kalbų ypatybes. Trumpai sakant, pirmoji atgijimo periodo karta gyvajam gyvenimui pati davė nedaug, nes prie tokio darbo iš anksto nebuvo pasirengus. Jos vyriausias uždavinys buvo kuodaugiau jėgų sužadinti, jų žygiams kelius praskinti. Vėlesnį darbą turėjo atlikti kita karta“.*)

Entuziazmas, kuriuo susipratusioji lietuvių visuomenė „Aušrą“ sutiko, buvo neapsakomas. Ji skaityta, džiaugtasi, grožėtasi, dalintasi su draugais. Įdavęs kam ir nebelauk grąžinant: po dienos kitos ji jau bus kelintose rankose bėsanti. Štai kaip pasakoja kitas senas „Aušrininkas“ P. Matulionis. „Drebančiomis rankomis spaudėme prie savęs tuos laikraštėlius, skaitėme iš pradžios ir iš galo; mokėmis eilių; susipažinome su pavardėmis: Basanavičiaus, Šliupo, Jankaus, Mikšo, Sauerweino, Pietario ir keletu pseudonimų. Šios garbingos pavardės man betgi rodėsi smulkmena palyginti su pačiu laikraščiu; rodėsi, laikraštis sau: o pavardės sau—priedas“... „viename numeryje buvo spalvotai nupiešta tautiškais rūbeliais, malonaus veidelio lietuvaitė. Ar žinot, kad šį veidelį aš bučiuodavau, lyg, rodos, ji būtų buvus gyva lietuvaitė; buvau įsimylėjęs ir kitos mergaitės manęs nebežavėdavo“.**)

---

*) Pranas Ašakaitis. „Iš mano atsiminimų“. „Lietuva“ 51 Nr. 1923 m.
**) P. Matulionis. „Aušrai auštant“. „Lietuva“ Nr. 51 1923 m.

Nevienas, kuris iki tam laikui visai jau buvo tautinės sąmonės netekęs, „Aušros“ balsą išgirdęs, kėlėsi ir stojo į didįjį tautos darbą. Ryškiausias pavyzdys gali būti dr. Vincas Kudirka. Tai tas pats Kudirka, kuris dar Mariampolės gimnazijoje tebebūdamas buvo jau lenkų dvasios pasigėręs ponaitis, kuris, savo kaimiečiui tėvui atvažiavus, nedrįsdavo su juo gatvėn išeiti, kad kas jį nepamatytų su sermėgium bevaikštant ir nenugirstų lietuviškai bekalbant, tas pats, kurs, gimnaziją baigęs, savo studijoms universitetą pasirinko Varšuvoje, todel, kad tai buvo Lenkijos širdis ir, būdamas iš prigimties dailininkas, poetas, literatas,— rinkosi medicinos fakultetą vien delto, kad šis fakultetas buvo visame universitete lenkiškiausias. Lietuva galėjo jau, rodosi, padėti jam juodą kryžių; rašydamas kartą iš Varšuvos Maskvon savo gimnazijos draugui Jablonskiui, jis pajuokiamai klausė apie to meto Maskvos lietuvių studentų tautininkų būrelį: „Jak się ma wasze towarzystwo wzajemnej adoracji?“ (t. y. kaip laikosi jūsų kits kito gerbimosi draugija?). Ir štai jam dar Varšuvoje tebesant patenka į rankas keletas „Aušros“ n-rių. Pamatęs joje dr. Basanavičiaus atvaizdą,—„Pranašas!“ pajuokiamai ištaria. Bet ima vartyt, skaityt, susimąsto—ir griaudžios ašaros pasipila iš akių... Tai buvo paklydėlio sūnaus ašaros, ašaros tikrosios atgailos. Ir vienu akimirksniu Kudirka atgimsta. Apgailėjęs savo ligšiolinį atšalimą, Kudirka tvirtai pasiryžta už jį tėvynei atsilyginti ir tą pasiryžimą ištesi per visą savo gyvenimą geriau negu niekas kitas. Kudirka—„Aušros“ vaikas.

„Aušra“ tat buvo pirmasis plyšys rusų pastatytoje tautiniam mūsų atgimimui tvankoje. Pamatė jie tai ir šoko savo darbo gelbėti. Prasidėjo kratos, areštai, kalėjimai, trėmimai Sibiran. Bet buvo jau pervėlu. Kuo didesnis buvo spaudimas iš viršaus, tuo didesnis reiškėsi atsparumas iš vidaus. Ir kažin ar neturėtume tik mes būti rusams už tas jų pastangas dėkingi. Jeigu jos ir atnešė kam naudos, tai pirmiausia mums, mūsų atgimimui. Pavargti del „Aušros“, nukęsti del jos dalyko,—buvo darbas kilnus, garbingas, šventas; vieno ištremtojo pėdosna stojo dešimtys, ir varė pradėtąjį barą dar didesniu įkarščiu, užsidegimu toliau. Jau ne tik šviesuomenė „Aušros“ epidemija buvo užsikrėtus, bet ir plačioji liaudis įsitraukė į jos darbą. Visa plati tauta šiame darbe susieina į vieną: daktarai, inžinieriai, kunigai, mokytojai, kaimiečiai, škaplierninkai, elgetos. Kiekvienas eina tam tikrą, savo sugebumui ir išgalėms atatinkamą, pareigą.

Bet ne vienus tik rusus sujudina „Aušra“. Ji daro nerimo ir kitiems lietuvių kaimynams. „Bracia“ lenkai „Aušroje“ pamatė lietuvių separatizmo dvasią ir šoko jos gesintų. Jie tuoj įžiūrėjo rusų norą atplėšti lietuvius nuo lenkų. Neturėdami tiesioginių priemonių „Aušros“ judėjimui kelio pastoti, jie steigėsi aplinkiniais keliais jai kliudyti. Jų laikraščiai nesitveria apmaudu del rusų bei vokiečių policijos nerangumo, nesugebančios sugaudyti saujelės

piktadarių, nihilistų, „carobójcų“, varančių tokį biaurų, šlykštų darbą“. *).

Įtariamai į „Aušros“ darbą žiūrėjo ir vokiečių valdžia, mėklindama, bene bus čia rusų akcija, kad atskėlus nuo Vokietijos Mažosios Lietuvos lietuvius. Tas anuometinis mūsų kaimynų susirūpinimas ir kits kito įtarinėjimas nenoroms prašosi palyginamas su nemažesniu jų susirūpinimu mūsų Klaipėdos broliams šį metą okupantų jungą nusimetant: lenkai įtaria prancūzus, prancūzai vokiečius su rusais, vokiečiai vėl prancūzus.

* * *

1886 m. „Aušra“ sustoja, ėjusi pusketvirtų metų. Kas pasidarė? Ar įveikė ją rusų valdžios spaudimas, lenkų užsipuldinėjimai? Ar lėšų pritruko? Ar jos leidėjai bei rašytojai susipyko ir išsiskyrė? Ar, rasi, nustojo ji paramos bei pasitikėjimo plačioje visuomenėje?

Negalima pasakyti, kad kaip viena taip ir kita šitų kliūčių nebūtų trukdomai į „Aušros“ darbą veikusi. Tačiau priskyrus „Aušros“ sustojimą vienai ar kitai jų, ar net ir visoms drauge paimtoms,—būtų tai dar tik mažoji tiesos pusė pasakyta. „Aušra“ sustojo—nes atliko savo misiją, išpildė savo uždavinį. Lietuvis jau žinojo „kas yra buvęs“ ir pamatė „kuo yra tapęs“. Tautinė jo sąmonė buvo jau atgijusi, ar bent bebaigianti atgimti. Bet lietuvis tuo nesitenkino; jis siekė toliau. Jis negalėjo juk apsieiti netenkinęs ir savo dvasinių, tikybinių reikalų, kurių „Aušra“ savo programon nebuvo įrašiusi. Negalėjo, toliau nerūpėti lietuviui ir „kūniškas“ maistas, vad. ekonominiai reikalai, kuriuos „Aušra“ gana šykščiai tetenkino. Pagaliau, lietuvis panorėjo pažvelgti ir į plačiojo pasaulio gyvenimą ir jam nebepatiko „Aušros“ pasisakymas „mes nekliudysim užrubežinės politikos“. Visi šie naujai statomi „Aušrai“ reikalavimai neįėjo jos uždavinių sritin ir ji visai teisėtai pasielgė, atsakydama juos pildyti. Bet „Aušra“ pasiekė, ko buvo siekusi. Tai patvirtina ir tas faktas, jog mėginimas atgaivinti ją „Šviesos“ vardu nuėjo niekais. Lietuvių šviesuomenė diferencijavosi. Reikalinga buvo nebe bendras visiems laikraštis, bet kiekviena srovė privalė turėti savo. Lietuvių visuomenė tiek jau buvo suskubusi pažengti, jog viename laikrašty nebesutilpo. Ir tie laikrašiai ilgainiui pasirodė. Buvo tai „Varpas“ su „Ūkininku“, „Apžvalga“ su „Tėvynės Sargu“, „Darbininkas“ ir kiti. Jie tai paėmė „Aušros“ darbą tolyn varyti, kiekvienas tam tikra sau privalinga linkme.

Š. m. kovo 4 dieną pilnintėlė Lietuvos Universiteto salė prisirinko publikos: studentai, profesoriai, visuomenės darbuotojai, miesto inteligentija. Daug kas nė salėn nebeįtilpo ir gavo už durių

*) P, Matulionis „Aušrai aušant“, „Lietuva“ N 51, 1923 m.

išstovėti. Švęsta 40 m. „Aušros“ sukaktuvės. Universiteto profesoriai laikė paskaitas iš „Aušros“ laikų; atsimenantieji tuos laikus patys, dalinosi su publika savo pergyvenimų atsiminimais. Estradoje susėdo „Aušros“ laikų „seniai“: Jankus, Šliupas, Jakštas, Mašiotas—viso apie 10—11 asmenų. Matyti, jog „seniai“ džiaugėsi, nes jų veiduose švietė nuoširdus gerumas. Ar buvo manęs bent vienas jų šio momento susilaukti! Nevienam jaunuoliui, rasi, kilo širdy kilnaus pavydo jausmas, nevienas, gal, pamanė: „kokie jie laimingi, kad tais laikais gyveno!“ t. y. laimingi, ne kad jiems šiandien ovacijos keliamos, bet kad mato savo jaunystės idealus besikūnijančius, kad mato savo ilgo, nenuilstamo darbo vaisius, kad regi savo svajones tikrenybe bevirstančias.

Taip. Kad jie laimingi jautėsi — abejoti netenka. Tačiau, neišmintingu būtų vaidintinas, kuris gailėtųsi anais laikais negimęs, kuris manytų, jog dabartiniu momentu, nebėra progos savo kraštui nusipelnyti, Nėra ko „pavydėti“ „seniams“! „A.“ laikai buvo vienas mūsų tautos žengimo etapų. Kitas etapas prasidėjo spaudą atgavus. Dabartinis etapas nė kiek nėra mažesnės reikšmės už anuodu. Šiame vyksta, auga tai, kas anuose dviejuose buvo pasėta. Del šio tai momento vargo ir sielojosi „Aušros“ darbuotojai. Kad jie nebūtų dirbę tada, neturėtume to, ką šiandien pas save matome; antrą vertus, kad jie nebūtų tikėjęsi, ar bent troškę, svajoję pamatyti įvykstant tai, kas šiandien įvyksta—nebūtų jie tada dirbę. Vadinasi, mus jungia viena grandis, mes einame bendru keliu. Tačiau kelio galas dar nepasiektas, nors prie jo mes, jaunoji karta, ir arčiau stovime. Čia tai galėtų „seniai“ jau mums pavydėti. „Aušrininkų“ tartasis žodis dar tebesikūnija ir mūsų tebelaukia plačiausias darbo laukas. Teisybė, tas darbas yra kiek kitoks, negu „Aušros“ gadynę, bet jis yra būtinas ir turi šiuo tarpu nemažesnės svarbos, kaip „Aušrininkų“ anais laikais. Tie „Aušros“ veteranai, gali tat mums pasakyti „Mes padarėme, kad Lietuva yra, o jūsų pareiga—padaryti, kad ji gera, graži būtų“ *)Tat, mes esame už šį momentą atsakomingi ir, jeigu neatliksime kas mums atlikti priguli,—gėdą, nenegarbę, iš „senių“ grabuose keiksmą už nuvylimą, iš būsimųjų kartų—paniekos nusilpnysime.

Tat, nulenkę su pagarba prieš šiuos vyresniuosius bendro darbo darbininkus galvas, patys prižadėkime jų pradėtąjį darbą tolyn varyti. O kada paskui atgal atsigryžę, pamatysime, jog iš Lietuvos mes esame padarę gražią Lietuvą, Lietuvą tvirtą, Lietuvą laimingą,—tada galėsime ramiai atsidusti: būsime savo barą išvarę ir mūsų žvilgsnis prasigiedrins kiekvieną kartą, kada prisiminsime jaunųjų savo dienų laikus.

M. Pučkoriškis.

*) Prof. Pr. Būčio pask. „Pavasarininkų“ suvažiavime 19. VIII. 22.

Leonas Kuodys.

Saulė viešnia.

Būki, saule, viešnia mano!
Tau brėkšmoj atvėriau širdį,
Kad liepsnų žaibai suklauptų
Jos pablėsusioj šventykloj,
Kad maldingai sužvangintų
Džiovinčius jos vainikus.

Tau atvėriau, viešnia, širdį,
Kad žydėti prasiskleistų,
Kad atokaitoj išnokus
Saulės šventėn įsigeistų, —
Saulės šventėn — su daina!..

Būki, saule, viešnia mano!
Tau brėkšmoj užkūriau rasą,
Kad dienos geismais liepsnotų
Žemės bundančiosios akys,
Kad pasaulis pasitiktų —
Saulę viešnią — su malda.

Tau užkūriau, viešnia, rasą,
Kad širdis sausroj rasotų,
Kad aušroj krauju pasrūtų,
Kad virpėdama žegnotų —
Saulę viešnią — su liepsna!..

1921 m.

Daina.

Kad sopa man jauną krūtinę
Ir ilgesio bangos ją daužo,
Kad meilės gėlelę ugninę
Žvilgsnys abejingas jau laužo:
Paguodos aš ieškau dainoj.

Jos pirmąjį aidą nedrąsų
Dar liūdesio šmėklos sutinka,

Dar šypsenai bundančiai grąso
Šešėliai būrin susirinkę,
Dar sukasi visa kovoj.

Bet aidui galingai sugaudus,
Iškrinka tamsieji šešėliai,
Ir meilės gėlelė nuraudus
Džiaugsmingai man šypsosi vėliai,
Ir švinta krūtinėj jaunoj!

Skudutis.

Vyt. Svajonis.

Karalius.

Nuo aukštojo sosto žvaigždėm išdabinto
Nužengia karalius galingas;
Jo kelias gėlėtas, džiaugsmingas
Ir nušviestas didžiu žibintu.
Jo žingsnius išgirdo melsvoji padangė,
Pravėrė berybes gelmes...
Ir eina karalius į tamsias girias,
Ir lankas gėlėmis išrango.
Kur eina karalius, ten plinta gyvybė,
Lyg šviesa nakties tamsumoj.
Ir dangus ir jūros gilybė
Jį laimin' kelionėj didžioj.

Velykų Džiaugsmai.

Nusibodo visiems šiemet Velykų belaukiant, nes jos kažin kaip į patį galą balandžio mėnesio nusitraukė — vos trys dienos beliko iki šv. Jurgiui. Nusibodo jauniesiems gavėnios pasninkas, nors ir nevisai sausas—mat Gedminų šeimyna mėgo senus papročius ir buvo dievobaiminga. Nors klebonas ir saké, kad su

mėsa negalima valgyti tik penktadieniais ir šeštadieniais, vis tiek Gedminienė griežtai nutarė neduoti mėsos nė trečiadieniais; o penktadienį net sausą pasninką uždėjo. Kuomet, vieną kartą, bernas, srėbdamas tirštus aliejumi nuriebintus kopūstus, pradėjo kažin ką nepatenkintas po nosim murmėti, šeimininkė supratusi reikalą griežtai atšovė:

— Murmėk, nemurmėjęs, viestiek negausi penktadienį nė mėsos, nė pieno... Po Velykų prisipenėsite ir naktimis besidaužysite, o dabar, kad ir nenoromis, savo liežuvį suvaldykite ir Dievo garbei pakentėkite!

O Gedminų senelis niekada nesėsdavo su visa šeimyna prie stalo, kai sekmadieniais ar pirmadieniais šeimininkė padėdavo riebių lašinių. Senelis nuolat bardavo ne tik marčią, bet ir kunigus ir patį vyskupą, kam jie duodą žmonėms valią. Jis visada tvirtindavo ir įrodinėdavo, kad tik todel žmonės taip yra ištižę, pasileidę, „cicilikais“ virtę, nes neklausą Dievo įstatymų ir neužlaiką pasninkų. Gedminų senelis visą gavėnią išpasninkaudavo sausai, o ir mėsiedo laiku ne visomis dienomis valgė mėsą.

Nusibodo šiemet Velykų laukti ir todel, nes gražus pavasarėlis gan ankstokai atsidangeno: senai jau vieversiai giedojo „čyru vyru pavasaris“, ir pempės senokai šaukė „gyvi“ ir naktimis didžiausius „koncertus“ keldavo, o špokas saulei patekėjus prie špokinyčios sparneliais plesdendamas traukė giesmelę, ir smarkiai sudulkindavo žvirblelį, jei šis mėgindavo špokinyčioj apsigyventi ir kokią plunksnelę ten įnešti...

Bet pagaliau šit atėjo ir didysis šeštadienis.

Šiandien visa Gedminų šeimyna buvo namie — nei pats bernas su šeimininku nebėjo į lauką arti, o namuose darbavosi, tvarkėsi; be to, juk reikėjo barzdas nusiskusti, gerai pirtyje išsivanoti, išsiprausti, batus išsitepti, numigti ir prieš saulės laidą išeiti bažnyčion per naktį būdėti. Gedminienė ir samdytoji mergelė smagiai sukosi ruošėsi; juk ir pyragus reikėjo iškepti, košelienos, kilbasų reikėjo išvirti, kiaušinienės iškepti, kelias dešimtis kiaušinių išvirti, nudažyti, kurių vieni buvo skiriami įsidėti bažnyčion einant, o kiti rengiamajam velykiniam stalui, Jo tačiau nemanė švęsti, bet taip sau norėjo dailiai švariai, skaniai paruošti, kad ir patiems ir žmogui būtų kuo pasigėrėti ir pasidžiaugti. Senelis šiandien visą dieną nutarė nieko nevalgyti ir mažai kalbėjo — sakė, reikią tylėti ir apmąstyti, kaip Kristus tamsiame karste gulėjo ir kaip mums bus tamsu ir sunku žemelėje ilsėtis, kol sulauksime Teismo dienos. Nors senelis pats tylėjo, tačiau jo išskustas ir tuo pajaunėjęs veidas daugiau kalbėjo: jis buvo apimtas kažin kokiu džiaugsmingu usirūpinimu, o truputį prasišiepusios lūpos, paraudę skruostai ir s svos akys, rodos, kartojo: „palaukite rytojaus, tada pamatykieno bus galingesnis margutis, ar mano paprastas, ar jūsų,

jaunieji, tureckinis“. Taip linksmas ir susirūpinęs senelis vaikščiojo iš vienos kamaros kiton, iš vienos daržinės kiton, o kada daržinės tarpdury sutiko berną ir parodęs nediduką kiaušinį nebeiškentė ir pradėjęs balsu juoktis pridūrė:

— Aš su šituo nediduku rytoj visą kaimą nugalėsiu...

Gedminų vaikai, Aliutė ir Jonukas, taip pat nebišmanė ką bedaryti, ko besigriebti. Jie bėgiojo ieškodami gūštų, rinkdami kiaušinius ir nešdami juos miklinti seneliui, kuris tvitesnis.

— Seneli, tu man išrink patį tvirtąjį,—prašė Jonukas — o aš tau, seneli, atiduosiu visus kiaušinius, kiek su tuo gausiu... Ar gerai, seneli?...

— O man, seneli, nudažyk mano Kanapėtės vištelės kiaušinėlį; man, seneli, labai labai gražiai numargink, o aš tau už tai iš mamytės išprašysiu daugiau kiaušinių,—kalbėjo Aliutė, kabindamasi į senelio rankovę.—Ar gerai, seneli?—vėl pridūrė.

— Gerai, gerai, aš jums visa padarysiu tik duokit man... O tau, Jonuk, aš išrinksiu patį tvirtąjį, o Aliutei gražųjį,—atsakė senelis.

— Ot, Jonuk, man senelis patį gražųjį išrinks!—sušuko Aliutė rankelėmis plodama į aukštą pašokusi.

Ir Jonukas norėjo prašyti, kad senelis nudažytų jam patį gražųjį ir tvirtąjį, bet nenorėdamas Aliutei pamėgdžioti, kad taip pasirodytų vyru, atitrožė:

— Kas iš to gražumo?.. Svarbu, kad būtų tvirtas, tada ir kiužių bus ir kiti berniukai stebėsis!..

— Aš nenoriu kiaušinėlių dažyti, ir man kiužių nereikia— aš tik noriu mergaitėms pasirodyti ir pasidžiaugti,—atsakė Aliutė.

Taip besikalbėdami, senelis ir du „kiaušinuku“ įėjo į vidų.

— Seneli, seneli,—vėl prašneko Aliutė,—juk šią naktį Velykis atvažiuos... Ar tu, seneli, mus pažadinsi, kai pamatysi ant lango Velykio padėtus kiaušinius?

— Aha, seneli, jei matysi, tai tuoj ir mane pažadink, nors ir vidurnaktį... Žiūrėk, seneli, va šitas galinis langas, tai mano, o šis šoninis Aliutės. Kaip tik pamatysi čia Velykio kiaušinius tuoj mus žadink, — kalbėjo Jonukas.

— O gal ir patį Velykį mes galėtumėm pamatyti?—pasidomavo.

— Tai, tai, tau ir bus: pamatysi, kad del tokių kalbų Velykis tau vienu kiaušiniu mažiau padės,—perspėjo Aliutė.

— O tau, tikrai bus mažiau,—atkirto nepatenkintas Jonukas.—Tau bus du, o mamai trys kiaušiniai, nes tu už mane vyresnė... O jei tau būtų vienu daugiau, tai aš ankščiau atsikėlęs tą tavo kiaušinį sudaužyčiau!... Ir čia Jonuko širdelėj kilo ne tai mažas piktumėlis, ne tai pavydas, ir keršydamas Aliutei už tokias kalbas, perbraukė jai per lūpeles. Nuskriaustoji vargšelė norėjo bėgti skųstis motinai, bet senelis visa prižadėjęs, ką vai-

kai prašė, juos sutaikė. Jonukas vėl norėjo prašyti senelio, kad šis išrinkęs patį tvirtąjį gražiai nudažytų, bet prisiminęs, jog nesenai sakė, kad svarbiau tvirtumas, o ne gražumas, Jonukas nubėgo į seklyčią prie brolio Antanuko, kuris gimnazijos ketvirtoj klasėj mokėsi ir dabar buvo parvažiavęs Velykoms. Antanukas prižadėjo Jonukui nudažyti kiaušinį, sakėsi ir dažų visokių turįs parsivežęs, bereikia išmėginti vieną kiaušinį, kurį pasižadėjo Jonukas gauti. Nubėgo jis vėl atgal į grįčią... Jonukas norėjo paprašyti motinos kiaušinio ir išsivirti. Bet jos nebuvo viduj. Apsižvalgė Jonukas ir staiga prie kunkuliuojančio puodo pamatė pilną duobenį kiaušinių—net širdelė suvirbėjo iš džiaugsmo ir baimės, kad mamytė nepamatytų. Ar imti ar ne?.. Pasidavė pagundai, griebė pirmą nuo viršaus ir vos iš rankelių neišmetė, kol į kišenėlį įsidėjo, nes kiaušinis buvo karštas, ką tik išvirtas.

Nunešęs Jonukas broliui kiaušinį, patylomis jį išėmė iš kišenėlio ir... prasidėjo darbas. Abu sulindo į kamaraitę ir tik šnarpštė šnarpštė: Antanukas tepliojo kiaušinį, kaip bejmanydamas, o Jonelis šalį stovėdamas savo akutėmis ir lupelėmis stengėsi, tarsi, broliui padėti. Nors Antanukas gabus buvo piešėjas, ir gražius paveiksliukus parveždavo iš gimnazijos nupiešęs, tačiau Jonukui rodėsi, kad Antanukas nemoka taip, kaip senelis. Po kiek laiko gražinimų kiaušinis buvo nudarytas ir, kaip Jonukui rodėsi, jis buvo margas, bet nelabai gražus. Ir kas gi taip mokės gražiai dažyti, jei ne senelis?.. Juk jis tiek visokių gražių stovylėlių moka padaryti ir visas gražiai nudažyti. Senelio padaryti ir nudažyti arkliukai, Jonuko žodžiais betariant, kaip gyvi atrodė, tik sėsk ir jok! Ir šį kartą Jonukas, matydamas, kad iš Antanuko dažymo niekas išeis, nutarė užmiršti savo „vyrišką“ užsispirimą ir prašyti senelio.

Kada Jonukas jį surado, šis vienoje kamaroje dažė margino lovelį.

— O kam bus reikalingas toks gražus lovelis?—paklausė Jonukas senelio.

— Ar jau nematai, vaikeli?.. Šis lovelis bus kiaušiniams ridinti, — atsakė trumpai senelis ir vėl viskas paskendo dažyme. Jis beveik nė nealsavo, tik prikąsdavo kartais lūpą, prasišiepdavo žiūrėdamas į lovelį, jį pakreipdamas ar atitraukdamas, ir vėl gražino. Kiek malonumo ir džiaugsmo tame darbe?.. O kiek vaikinų ir mergelių rytoj gerėsis ir džiaugsis ridindami kiaušinius tuo senelio darbu?.. Dar gražiau senelis lovelį nudažytų, bet laiko nėra: reikia juk dar kiaušinių nudažyti, kaip sūnaus vaikučiams, taip ir kitiems mylimiems. O čia dar ir marti prašė vaikams Velykio kiaušinius nudažyti... Ir iš tikro gražūs senelio nudažyti kiaušiniai. Tai savotiška dailė — sodžiaus jaunimas daugiau duotų už miklų velykinį margutį negu už Rafaelio Madonną. Sodžiaus mergaitės apsala pamačiusios senelio nudažytą kiaušinį, apjuostą marga įvairių raštų raštelių juosta — ir jos

nori išmokti tokio puikaus rašto, kad paskui pietų poilsio laiku galėtų dailią juostą ar kitą kokį audimėlį išausti ir jaunimui pasirodyti. Todel mergaitės nieko nesigaili, kad tik iš senelio margutį išgautų. Tada senelis labai patenkintas ramiai žiūri ir šypsos, o lūpos nebalsiai kartoja: — Eikit, eikit, mergelės — nei jau gražus tas margutis, nei ko... Jei tik norėčiau, dar gražesnių galėčiau nudažyti... Ir senelis nusiveda žiūrovus prie lango, kuris yra apkrautas įvairių spalvų ir raštų kiaušiniais, kaip šiemetiniais, taip ir praeitų metų. Čia senelis galutinai sužavi mergeles ir jos nebežino, kuris gražesnis... O senelis padaręs tokį efektą ramiai šaiposi, ir jo širdį kutena gražus jausmas — malonu, kad jaunimas moka įvertinti dailę ir triūsą, bet... dailė svarbiausia... Senelis džiaugsmo apimtas nori apdovanoti taip gražias ir lipšnias mergeles — jis vienai apmaino kiaušinį, kitai dovanoja... daugiausiai dovanoja; tik reikia pasakyti, kad mergaitės, kurioms labiau rūpi senelio raštai, pirma atneša kiaušinių iš motinų išprašiusios. Taip mergaitė gavusi senelio dovanų griebia bučiuoti rankas, ir senelis nespėja pasakyti „nereikia“, kaip „šelmė“ mergaitė vikriai pabučiavusi sprunka pro duris...

Dar daug seneliui lieka darbo, dar daug kiaušinėlių reikia numargyti. Ir taip senelis metė dailinęs lovelį ir pasiėmė dažyti margučius.

Atėjo vakaras. Senelis liko namuose tik su Aliute ir Jonuku — visi kiti išėjo į Velykų naktį. Jis atlikęs visus darbus, pagiedojo su vaikeliais kelias gavėnios giesmes, papoteriavo ir atsiduso, prisiminęs jaunas dienas, kada jis pirmutinis giedotojas buvo, kada jis su draugais Velykų naktį savo giesmėmis judindavo bažnyčios mūrus, kada Kryžiaus Kelius giedant jis pačius ilgiausius ir sunkiausius „antiponus“ ir „melskimės“ puikiausiai išvesdavo — tada visa parapija jį žinojo ir gerbė; dabar jis jau pamirštas... bet ir dabar dar puikiausiai galėtų giedoti; seneliui rodėsi, jog be jo nė tokio skambaus širdingo giedojimo nėra. Dar kartą atsiduso senelis... Paskum padėkojo Dievui už suteiktą gražų amželį, kad sūnus gerai tėvą myli... prašė Dievo palaiminti šią Viešpaties prisikėlimo naktį sūnų, marčią ir jų linksmus vaikelius, ir pagaliau persižegnojęs saldžiai užmigo...

Pabudo senelis tik aušrai švintant, ir įsiklausė ar negirdėti bubino dudenimo prikėlimui... Neužilgo pasigirdo ir dundėjimas, nes rytas buvo šviesus ir ramus, kaip paties senelio veidas, o ir sodžius, kur Gedminai gyveno buvo netoli miestelio. Maloniai kuteno senelio ausį bubino garsai, skelbdami prikėlimą ir kartodami: Alleliuja! Alleliuja! Alleliuja!..

Senelis pamažėliu atsiklaupė, kryžiumi sudėjo rankas ant vargelių suvargintos krūtinės, pakėlė savo žilą galvą ir įsmeigė akis į tolį... nutilo... rodos, nemirksėjo ir nekvėpavo,.. tik dundėjimai tegirdėti...

Ir sužibėjo senelio akyse dvi deimantini ašarėli, ir pamažėliu nusirito per ramius senatvės išvagotus veidus, o senelio lūpos ištarė: — Viešpatie! tu kentėjai ir mirei už žmones ir mane... Tu trečią dieną garbingai kėleis iš numirusių... Ir aš mirsiu, o Tu, Viešpatie, prikelk mane naujam gyvenimui!..

Neužilgo pakilo ir Aliutė su Jonuku ir abu didžiausiu džiaugsmu puolė prie langų pažiūrėti Velykų kiaušinių.

– Žiūrėk, seneli, ant šito brangiausio kiaušinėlio ir gėlelių yra, ir mergaitė stovi, ir eglelė yra. O šis raudonas juostele apjuostas, — gyrėsi Aliutė, rodydama seneliui kiaušinius — Velykio dovanas.

O ant mano kiaušinio, seneli, toks gražus žirgas nudažytas!.. O šito žaliojo abu galu, ir smaigalis ir drūtgalis, apdengti margais skydais, kokius Antanuko knygoje mačiau... Te, pamiklink, seneli, ar miklus, — kalbėjo Jonukas.

— Paskum, paskum, vaikeliai; o dabar ar jūs girdite dundėjimą?.. Tai Velykis kubilus kiaušinių prisikrovęs vaikeliams vežioja... Tad pasimelskit, vaikeliai, Dievuliui, kad Jis jus nepamiršo, o atsiuntė Velykį su tokiais gražiais kiaušiniais — perspėjo senelis.

Vaikai, senelio pastabos sužadinti, ne tiek norėjo melstis, kiek pamatyti tą gerąjį Velykį, ir abu puolėsi prie lango. Paskum užmiršę maldą vėl pradėjo senelio klausinėti iš kur Velykis gaunąs tiek daug kiaušinių ir tokių gražių dažų, o svarbiausia kaip jis per stiklą gali padėti ant lango kiaušinius, tik dar kartą senelio sudrausti, pagaliau suklaupė.

Po maldos vėl miklinimai kiaušinių, vėl džiūgavimai ir gėrėjimasi. Už dviejų ar trijų valandų sugrįžo iš bažnyčios visa Gedminų šeimyna ir vėl visų bendras džiaugsmas, o vaikai dar labiau pradžiugo, kai motina apdalino juos po keturius kiaušinius.

Apie pietus į Gedminų kiemą pradėjo rinktis sodžiaus jaunimas — „kiaušininkai“. Už valandos žmonių buvo pilnas kiemas. Visi mušo kiaušiniais, kiti dar miklinosi, tarėsi, treti ridino kiaušinius senelio padirbtu loveliu, o dar kiti šiaip žiūrėjo, matyti, nenorėjo savo prakišti. Vienur buvo sustoję suaugę vyrai, kitur pusberniai, o dar kitur piemenys ir šiaip vaikai; mažos mergaitės nusižiūrėjusios į berniukus taip pat pašaliais miklino kiaušinius ir bandė mušti, tačiau joms buvo maloniau taip pasidžiaugti negu mušti. Į vyrų būrį kartais įlįsdavo ir koks jauniklis, norėdamas pasirodyti vyru, bet, žiūrėk, po valandos jis jau sprukdavo namon vienu kiuželiu kišenėj, visus geruosius palydėjęs. Gedminų senelis buvo visų laukiamas svečias. Kiekvienas prašė pamiklinti jo kiaušinį ir pasakyti „tikrą teisybę“, tačiau su seneliu mušti retas kuris išdrisdavo — daugiausia tik pamiklindavo ir nusistebėję kiaušinio miklumu, pagirdavo senelio mokėjimą rinktis ir traukdavosi atgal, o senelis linksmas pratardavo: „Aš jau iš anksto žinojau, kad tu su manim bijosi grumtis“.

Kiti senelio prašė pamiklinus nesakyti balsu teisybės, nes tuo gali išardyti susitarimą mušti. Visiems buvo linksma, smagu...

Bet šit vieną kartą Brazdžiūnų naujai nusamdytas bernas pasisakė norįs susimušti su seneliu. Visi suėjo arčiau į krūvą, nustebę nutilo ir laukė kas bus. Senelis sutiko. Ir... visiems giliai domintis senelio kiaušinis... neišlaikė. Būry kilo niurnėjimas: vieni įspėjo, kad berno kiaušinis buvo netikras, kiti sakė, kad senelis tyčiomis pasidavęs norėdamas sukelti didesnį karštį, o treti manė, kad senelis iš tikro nenumanė, kurio kiaušinis tvirtesnis. Senelis nenusiminė: jis pasisakė norįs dar vieną kiaušinį bernui dovanoti. Bet jau šį kartą krito berno kiaušinis. Visi senelio šalininkai, kurie buvo pasipiktinę berno išsišokimu, nudžiugo ir paragino berną dar kartą susiimti. Bernas sutiko ir abu kartu pralošė. Senelis pakasęs sidabrinius plaukus prabilo: — Nors jau plaukai žili ir dantys kleba, tačiau dar moku numanyti, kuris miklesnis... Aš tik ūpui sukelti daviau jam kiaušinį sumušti... Kai jaunas buvau, aš ne taip mušdavau.

Ir iš tikro, kiek senelis buvo žinomas giesmininkas, tiek pat žinomas ir kiaušininkas. Kai jis jaunas buvo, net iš kitų sodžių ateidavo vyrai savo laimės išmėginti. Todel iš seno įpročio visi kiaušiniai į Gedminų kiemą ir rinkdavosi.

Ir Gedminų Jonukas senelio pasisekimu padrąsintas ryžosi susimušti ir išpildyti prižadėjimą seneliui primušti kiužių. Jau jis susimiklino su vienu piemenim, tik dar kažin ką mąstė. — Mušk, Jonuk, ką mąstai! ragino draugai. Jonukas paklausė ir... jo kiaušinis praskilo... Dar norėjo antrą galą atvertęs mušti, tik draugai perspėjo, kad šiandien vienu galu temušama. Jonukui net žalia akyse pasidarė, visas paraudo...

— Nepasiduok, Jonuk! Laikykis! Dar mušk, — juk tu ne iš kiaušinio gimęs, — ragino vėl draugai. Jonuko širdy vietoj gėdos atsirado pyktis ir noras atsiimti savo, būti „vyru“ — ir jis dar vėl susimušė, ir dar kartą pakartojo, bet visus tris kartus pralaimėjo. Pagaliau jis ryžosi grumtis su pačiu gražiuoju ir braugiuoju, Velykio padėtu, bet ir šis krito. Jonukas liko vienu kiaušiniu kišenėje ir paraudęs kaip vėžis, galvą nuleidęs, norėjo kaip nors nematomai pasišalinti. Draugai tai pastebėję pradėjo juoktis, o piemuo sušuko:

— Juokdarys! Jis norėjo mano tureckinį numušti... Draugai vėl smarkiai nusijuokė... Jonas spruko iš jų tarpo, nubėgo į grįčią, krito į lovą ir pradėjo graudžiai verkti. Pikta jam buvo, nes draugai jį išjuokė, o kartu gaila taip miklių ir gražių kiaušinėlių, o ypač Velykio padėto... Motina išgirdusi verkiantį Jonuką pradėjo jį raminti, o šis skausmingai atsakė:

— Kaip neverksiu, kad man pačius tvirtuosius kiaušinius piemuo su tureckiniu pramušė.

— Aš tau, Joneli, daugiau galiu duoti, tik tu neverk!

— Ne, mamyte!.. Aš juk ir gražiojo Velykinio, Dievo padėto, kiaušinio netekau, o tu, mamyte, tokio neturi — verkė Jonukas.

— Neverk, sulauksi kitų Velykų, tau dar gražesnį kiaušinį Velykis padės. — ramino motina.

— Aš žinau, kad sulauksiu... bet dabar man nelinksma. Jau Velykos baigiasi, o aš nebegaliu su kitais vaikais linksmintis... Mamyte, mamyte — bučiuodamas motiną kalbėjo Jonukas — aš vakar iš dubenio tau nematant paėmiau kiaušinį, o už tat dabar man vaikai sudaužė Velykinį...

— Tai kas, kad paėmei?.. By tik pasisakei ir gerai... O ką gali žinoti, gal dar ir rytoj ką nors jums Velykis prisiųs... Tik neverk, — ramino motina.

Jonukas apsiramino, vėl išėjo kieman pabėgioti, bet jau nebuvo toks linksmas netekęs tokios brangios dovanos.

* * *

Ryto metą linksmai šypsojosi skaisti saulelė pamačiusi ant Jonuko langa tokį pat gražų, kaip vakar, Velykio kiaušinį, kurį senelis, kaip ir aną vakarą, nudažė. Saulelė bučiavo Jonuko užmerktas akeles ir jauną veidelį ir žadino jį: „Kelkis, kelkis ir džiaukis vaiko džiaugsmu! Kai paūgėsi, būsi vyras, džiaugsies vyro džiaugsmu, bet ir tada ir visuomet Velykos bus Džiaugsmo šventė!“

J. Gr.

Tikybiniai elementai moksle *).

Galima dažnai išgirsti, ypač kai apie mokslo ir religijos santikius kalba „mokslus išėjęs“ šviesuolis, kad tikėjimas esąs jokiu būdu nesuderinamas su mokslu. Iš to išeina, kad „inteligentas“ negalįs būti tikinčiu, kad tikėjimas trukdė ir tebetrukdo laisvam mokslo augimui. Kad tas pats tikėjimas varžo asmens laisvę, kliudo sekmingai kovoti už būvį šiame pasauly, nuolat mintį į kitą pasaulį bekreipdamas, yra taip aišku tos rūšies „aka-

*) Pagal prof. Otto Wilmann'o straipsnį „Die religiöse Grundlage der Wissenschaft“ iš jo veikalo „Aus der Werkstatt der Philosophia perennis“.

demikams", jog plačiai įrodinėti nė reikalo nėr. Šitoms panašių minčių, matėm, prirašė savo deklaracijoje mūsų akademikai—tautininkai.

Atsakymo į šitą religijai, ypač krikščionybei, daromą priekaištą neduosim, nes tai 2-me „Ateities" n-ry jau padaryta. (Žiur. Ateitininkai ir tautininkai). Mums rūpi atsakyti į pirmąjį priekaištą; norėtum keliais bruožiais, trumpai įrodyti, kad religija nė kiek mokslo netrukdė, jojo laisvės nevaržė ir nevaržo, kad, priešingai, mokslai jos pagimdyti visad buvo ir tebėra tikros religijos globojami. Mokslininkų, didelių rimtų mokslininkų, mokslo genijų pavyzdžiai parodys, kad gilus tikėjimas nėr priešingas giliam mokslui.

Romėnų tauta davė tą žodį, kuriuo veik visos Europos kalbos pažymi tikėjimą Dievu, Dievo gerbimą. Bažnyčios tėvai, dievobaimingumo vedami, išveda žodį *religio* iš *religare;* jie sakydavo: *religat nos religio omnipotenti Deo*—tikėjimas riša mus su visagaliu Dievu, taip rašė šv. Augustinas. Per religiją (tikėjimą) Dievas prijungia savo protingąjį kūrinį, per ją ir kūrinys sąmoningai jaučias jungiamas. Reikia ypatingo dėmesio atkreipti į žodžio *religio* dalelę *re*: religija yra ryšių atnaujinimas, grįžimas. Religija traukia atgal prie to, riša su tuo, iš kurio rankų kūrinys yra išėjęs: su Kūrėju. Per tikėjimą Kūrėjas šaukia savo kūrinius: Neužmiršk iš kur esi kilęs, veik, triūsėk, bet nepamiršk savo kilmės. Gražus pytagorininkų posakis taip šitą mintį išreiškia: Suleidę šaknis Dievuje ir iš jo išdygę, laikykimės tų šaknų; nuo savo šaltinio atsiskyrę nyksta upeliai ir džiūsta augalai. Religija yra tai dalykas, kurs lyg tėvynės meilės jausmas, primena žmogui jojo tėviškę. Ir keleivis, jei ištikimas, jaučias surištu, kai svetimoje šaly jojo tėvynės vaizdas jam prisimena. Palaimintas, kurs ištikimas jai lieka.

Ištikymybė! Romėnų gilus sąmoningumas sukūrė žodį, kuriuo jie ištikymybę ir tikėjimą ženklino—fides. Ir tikrai tuodu žodžiu, jųjų reiškiamieji dalykai jungiasi: tikėjimas yra ištikimas, o ištikymybė—religinga, tikinti. Ir vienas ir kitas plaukia iš noraus, pasiaukojančio susirišimo. Prie tų žodžių reikia prijungti dar ir tretį: pius; jam išversti nerandam tinkamo žodžio, bet sugretinę jį su anais dviem, jam giminingais žodžiais, galėtumėm pasakyti: ištikimas, religingas (gal dievotas?) pasišventimas.

Bet ar šitas mūsų religijos aiškinimas—kaip koks rišimas — nesukels didelių abejonių: gal tuo religija reiškia atsigręžimą nuo mokslo, ypač šių dienų mokslo, kurs laisvai visas esimo paslaptis tirti stengias? Mokslas gi nenor klausyti apie jokius ryšius, jį varžančius, ypač apie jokį grįžimą; laisvė ir pažanga—štai jo obalsis ir jis turi, be dvejonės, daug daugiau linksmumo ir gaivumo, negu kurie nors ryšiai, suvaržymai!

Taip rodos tam, kurs paviršių teapgraibęs nepasiekė dalykų esmės; iliuzija greit pranyksta patirinėjus mokslo esmę.

Kiekvienas mokslas pareina nuo daugelio kartų bendradarbiavimo per ištisus šimtmečius. Jis reikalingas, kad jojo daviniai būtų teikiami ateičiai mokinant kitus žodžiu ar raštu. Mokslas neaugtų, nestiprėtų, be tradicijos; ką mokytojas ištyrė, tai pasekėjai ir mokiniai privalo ūgdydami tobūlinti. Bet mokinys turi priimti teikiamąjį mokslą pasitikėdamas: „Turi tikėti, kas mokinas“, sako Aristotelis. Net ir tada, kada mokytojas nori iš savo mokinio kritiką padaryti, tai ir tuomet mokinys privalo bent tiek tikėti, kad siekiamas tikslas yra geras. Ir pati netikėjimo mokykla, kaipo mokykla reikalauja tikėjimo iš savo mokinių. Kad ir kažin kaip mokslas brangintų pažangą, jis betgi negali atsisakyti nuo apžvalgos praeitų darbų, nepažvelgti *atgal* į praeitą kelionę; jis turi žinoti visas fazes, per kurias jis yra perėjęs, kad pažintų savo žingsnio turtus, kuriuos dabar valdo, kaip jų susikrauta. Lyg Januso dviveidė galva mokslas žiūrėdamas į ateitį kartu mato ir savo praeitį. Šitoji visiems mokslams būtina sąlyga tapo, deja, pamiršta tariamajame „apšvietos“ ir kritikos laikotarpiu; tai istorijos paniekinimo metai. Bet istorijos vertingumas vėl suprasta ir nuo 19 šimtmečio pradžios mokslininkai bendrai priėmė dėsnį, kad kiekvienas mokslas turi žinoti ir savo praeitį. Todel dabar be jokio nuostolio pirmyneigai mokslai atsigrįžta ir į savo praeitį, susirišdami su ja. Atliekant šį darbą kaip reikiant ir mokslan įsiskverbia tam tikras pagerbimas, dėkingas ir ištikimas prisiminimas.

Tuo būdu mokslas nenoromis įeina į sritį, kame jis susitinka su religija,—nes religija pasirodo beturinti kūriamos (konstitutyvės) reikšmės besipradedantiems mokslams, menui ir dorai. Kad ir labai reikšmingais mokslų pradžiai pripažintum palinkimus, reikalus, vargus, kovą už būvį, tai vistiek tie reikalai dar nesužadina mūsų kilniausių dvasios jėgų. Reikalas apsiginti nuo oro permainų ir priešų galėjo pamokinti žmones statytis namus: statybos dailė, architektika atsirado tik tada, kai žmogus pradėjo statyti Dievybei šventyklas; tos šventovės davė vardus statybos stiliams senovėje ir viduramžy. Palinkimas žaisti galėjo padėti išrasti ir muzikos instrumentus: tikras garsų menas, muzika atsiranda, kai ją pradėta naudoti religinėse apeigose (kulte) krikščionių dievotumas, kilnumo trokštąs pakeitė dūdelę puikiais vargonais, iš paprasto skambalėlio padarė didingą varpą. Liaudies dainos, mytai, pasakos yra ryšy su žmonių kalbos kūryba, kuri savo ruožtu yra gamtos įspūdžių ir socialių reikalų įtakoje, bet literatūrą tauta tik tada pradeda kurti, kada ji surašo savo religinius padavimus, šventus himnus ir bažnytines apeigas.

Čia randasi ir mokslų pradžia, kuri turi delto religinio pobūdžio: tikybinių rašytų padavimų aiškinimas gimdo *gramatiką*; matavimo ir orientantavimo darbai statant šventyklas, altorius, nustatymas laiko pamaldoms pagimdė visą eilę matematikos mok-

slų; tas didelis sąžiningumas, religingumas, kuriuo anais laikais tie darbai buvo atliekami, suteikė ir tiems mokslams tikslingumą, griežtumą. Seniausias gamtamokslis yra ierofyzika (surišta su religijos reikalais), panašiai astroteologija yra seniausia astronomija. Teisės mokslas ir istorija išsivystė šventyklose. Taip įvyko mokslų evoliucija pas indiečius, aigyptiečius, dalinai ir pas graikus ir romėnus; tas pats tik didesniu maštabu, atsitiko kūriant krikščioniškąjį mokslą: krikščionybės tiesas apginti norėdami žmonės tobulino tam mokslines priemones, patį mokslą, priimdami tai, ką senovė jiems teikė.

Šitą svarbią kūriamąją religijos reikšmę mokslui pastebėję istorinės mokyklos (krypsnio) įkūrėjai nusikratė 19 šimtm. pradžioje antireliginia dvasia tendenciją pirmesnių laikų; taip atsitiko, pav. su istorinės teisės mokintuvės vadu Karl von Savigny; broliais Grimm, germanistikos tėvais; Fr. v. Schlegel, palyginamosios literatūros ir kalbotyros iniciatorius Vokietijoje. Juos kėlė tas troškimas, kurį Goethe savo Fauste taip aprašo: „Jis kelia mane galingai iš dulkių į padanges kilnių minčių“; mūsų prabočiai turėjo neišsemiamą kilnumo šaltinį: dievobaimingumą, religingumą.

Be istorijos, praeities nėr mokslo; bet ir istoriniai mokslo nesuprasim tinkamai neįvertinę jame esamų religinių elementų; ją gi tinkamai neįvertinsim nebūdami su jais (religija) surišti, neturėdami kontakto. Todel tikro žinojimo, pažinimo palinkimas yra reikalingas religijos supratimo, religingumui prielankaus nusistatymo (ūpo), del to savo laisvo išsivystymo ir veikimo nė kiek nesuvaržydamas.

Netik mokslų istorinės žymės rodo jų kilimą iš religijos, bet ir jų vyriausioji organinė ypatybė. Mokslas yra tam tikras vieningas organizmas, vienetas, specialūs mokslai—jojo sąnariai, nelyginant liemens šakos, vaizdžiai juos ir vadiname mokslo šakomis. Tuo liemeniu yra religinis mokslas. Pirmieji kunigai buvo dieviškų ir šventų dalykų žinovai. Jųjų ainiai mokslo dalykuose vadinami išminčiais, jie pirmieji nusileidžia kiek iš aukštų religijos padangių ir veikia šiame gyvenime leisdami įstatymus, rašydami poezijas. Senovėje išimtinai vadino „visų dieviškų ir žmonių dalykų ir jų pagrindų žinojimą“. Iš išminčių jų mokslo turtus paveldėjo filosofai, kurių vardas reiškia „išmintį mylįs“. Pirmas save tuo vardu pavadino Pytagoras, religiniu motyvu eidamas: išmintis tinkanti tik vienam Dievui, sako jisai, žmogui tinka nusižeminti pasivadinant išminties mylėtoju; tąjį vardą prisiėmė vėliau ir didysai graikų teologas bei filosofas Plato. Reiškia mokslo pradžia išdygo iš pirmo Dievui pagerbti padaryto religinio akto.

Krikščioniškajame pasaulyje minėtoji mokslo evoliucija pasikartojo: visų priešaky yra Dievo kunigai, apaštalai ir šiaip tikėjimo skelbėjai; Bažnyčios tėvus ir vienuolijų įkūrėjus būtų galima prilyginti senovės išminčiams; vienuolijų įkūrėjai buvo įstatym-

davėjai, jų vienuoliams skiriamos taisyklės veikė dažnai ir už vienuolijų sienų, darydami visam gyvenimui įtakos; jie veikė plačiau ir ilgiau kaip Lykurgo arba Solono įstatymai. Mokslas išsivystė pas cholastikus, (jų reikšmės kultūrai nesupranta dažniausia tie, kurie jos žinoti nenori) iš teologijos ir filosofijos. Tasai krikščioniškas mokslas, tiesa, ne visas mokslo šakas vienodai ūgdino, bet josios plane, esmėje yra vietos visoms disciplinoms, taigi ir gamtamoksliams, kurių dažnai tyčia nenorima jame pastebėti. Cholastika kaip tik mokina, kad nekūniškieji dalykai tik per kūniškuosius tepažįstami, įstatymus tik iš reiškinių teišvedame, ir kad todel tų gamtos reiškinių suvokimas yra pamatas tolimesnėms išvadoms daryti, jis padeda suvokti tą iš dieviškų dalykų, kas yra galima žmogui suprasti; gi apreikštos žmogui Dievo tiesos lyg uždeda jojo sukurtam mokslui vainiką.

Todel kaip kad su savo istorija kiekvienas mokslas turi ryštis, taip lygiai ir su tuo pirmykščiu liemeniu, iš kuriuo yra lyg šakos išaugę, kitaip atsiskyrę jie nustos savo pirmykščio vieningumo. Ypatingai su religiniu pagrindu yra surišta filosofija, per ją gi ir visi kiti atskiri mokslai.

Praktinė filosofija, veikiančios išminties duktė, nepajėgia patenkinamai išaiškinti nė vieno savo pagrindinių sąvokų be ryšio su religija. Štai jos: įstatymas, priedermė, gerybės, dorybė, laisvė. Iš kur kiekvieno įstatymo šaknys auga, pasako Heraklito etika, jis sako: „Visi žmonių įstatymai semiasi galę iš dieviškųjų". Žmonių įstatymai neišaiškinami be žmogui įgimtojo doros įstatymo, vadinamo lex naturalis, šitas gi įstatymas remiasi žmogui privalomuoju dieviškuoju įstatymu, lex divina, be kurio, kaip namai be tvirtų pamatų, joks įstatymas neturi reikalingo pastovumo, tvirtumo. Taip mokino viduramžio išminčiai, žinodami gerai, kad nė vieno tų trijų įstatymų negalima neigti, nenorint visą žmonijos tvarką išgriauti. Etika svarsto priedermės klausimą; bet priedermė lieka be jokio pamato žmoguje, jeigu ji nesiremia pirmiausiąja žmogaus priederme Dievą gerbti, Jį mylėti. Pareigų teorija, iš kurios dievobaimingumo priedermė yra braukiama, nesuras sau tvirto pamato, tai tik griūvesių krūva: kiekvienas gali ją paklausti: Kas turi teisės mane priedermėmis saistyti, varžyti? Vienas tėra tvirtas atsakymas: Dievas; kas jį neigia, neigia visą dorą. Dorybės tobulina žmogų, gražina jį, bet ir pačios dorybės pasiekia galimų aukštybių tik religijos padedamos, gražus yra susivaldymas kada jis ir taiką širdyje gimdo; kilnus yra teisingumas tik su meile sujungtas, didinga išmintis, kada jai tikėjimas šviečia: dorybės kyla, tobulėja religijoje. Laisvės teorija tik greta su religija neiškrypsta į determinizmą (nelaisvė) ar autonomizmą (palaidumas); dažnai abudu dalyku randasi gretimai pas išdykėlį: elgdamasis kaip jojo užgaidos ir sauvalia jam liepia, jis tariasi veikiąs sulig būtinais gamtos dėsniais. Tik religija nurodo tikrąjį kelią į laisvę: tiek laisvas būsi, kiek pajėgsi save suvaržyti, siekdamas tikslo, kuriam esi Dievo leistas.

Tas pats reik pasakyti tr apie socialę etiką, kuri išsišakoja į visuomenės, valstybės ir teisės mokslus. Šie mokslai, tik tada teisingai teįvertina jų apimamus gyvenimo reiškinius, kada jie svarsto visą žmogų ir visuomenę taip, kaip juos Dievas yra sukūręs; nenorėdami to suprasti, tie mokslai neprisideda geidžiamai tvarkai sudrūtinti; nepastebėdami religinio elemento tiriamuose dalykuose, jie tų dalykų visumos neapima.

Ypatingai psichologija yra savo šaknis į religiją suleidusi. Tiesa, šiandien mėgiama užvis psichofizika, lyg sielos sąvoka būtų vien biologinės kilmės. Užmirštama visa eilė kitų grynai sielos reiškinių, kurių mokslas, kaipo mokslas pamiršti (ignoruoti) neprivalėtų. Sielos nemarumas, žmogaus religingumas, veržimasis pirmyn, aukštyn Dievop, jojo teisybės troškimas, visa tai yra galingi žmogaus sielos veiksniai, kurie dažnai pajėgia nuslopinti kūninius veiksnius. Sielos reiškiniai yra tiek svarbūs, kad negalima pasitenkinti keliomis nereikšmingomis pastabomis. Daugelis serga Daltono liga religijos atžvilgiu: kaip jis, jie nemato viso vidaus religingumo gyvenimo; religiniai apakę ir psichologai.

Metafizika niekad negalėjo praeiti klausimą: kas yra aukščiausioji realybė? Didingos filosofiniai sistemos yra gimę iš gilios Dievo ir pasaulio intuicijos; pačios sistemos yra tik tų intuicijų išvystymas; nuo žvilgsnio filosofo pareina ar jis viršgamtinį Dievą - Kūrėją ir Įstatimdavėją pastebi—tada jo sistema teistinė, idealistinė, geroj to žodžio prasmėje; arba jis tik vieningą pasaulį temato ir tada jo pasaulėžvalga yra panteistinė. Taip sako filosofijos istorija.

Bet ir kiekviena istorija pasirodo be religingo elemento tinkamo įvertinimo pilnai nesuprantama. Goethe sako: „Vienintėlė, tikra ir giliausi viso pasaulio ir žmonijos istorijos tema, kuri visas kitas temas viršija, yra konfliktas netikėjimo su tikėjimu".

Šiandien norima sutraukyti tie ryšiai, kuriais mokslas ir religija yra sujungti. Bet netyčia kartais tie ryšiai nurodoma; Aug. Comte'as, pozitivizmo tėvas, sustatęs mokslus eilėje, hierarchijomis, kaip vainiką jiems uždėjo religiją, tiesa, prasimanytą religiją, bet vistik religiją: jis nujautė, kad ir modernasis mokslas tebus vieningas, kai atskiros jo sritys susieis, susidurs vienam daikte—religijoje.

Religija gali nurodyti pirmykštį mokslo vieningumą todel, kad ji pati yra pirmykštė ir jos objektas (Dievas) yra visų vieningiausias, yra tobūliausias vieningumas. Kontempliacijos pagalba mistikai, religingi žmonės pakildavo į aukštybes, kame pažįsta savo objektą. Toji kontempliacija, maloni religingam žmogui, reikalavo iš dažnai sunkaus proto darbo sunkių meditacijų, būdama lyg tų pastangų užmokesnis, vainikas. Manoma, kad tie kontempliatoriai yra nenaudžiai; apie mokslą kalbant—nesveiki svajotojai. Kitaip apie juos mano modernas istorikas Jokūbas

Įsidėmėtini dabartinės mūsų padėties reikalai ir rūpesčiai.

Be galo svarbiais istoriniais laikais tenka mums gyventi. Mūsų tėvynė tik prieš kelis metus didelėje dalyje yra nusikračius tautinės baudžiavos jungą ir pradėjus savitai, nepriklausomai tvarkytis. Neapsakomai daug darbo ir sunkaus darbo yra visose tėvynės reikalų srityse. Nekantriai laukia dar žymi tautiečių dalis paliuosavimo iš klastingų nuožmių priešų vergijos; valstybės vidaus gyvenime reikia nutiesti tvirti visuomenės gerovei ir kultūrinei pažangai pagrindai. Tuo tarpu tinkamų darbininkų yra maža, o priešų ir kliūčių daug, labai daug.

Tokioms aplinkybėms esant yra kuo labai susirūpinti mokslus einančiam jaunimui, nes sunkios pilietinės pareigos jo laukia. Su visu atsidėjimu ir uolumu energingai reikia prie jų ruoštis. Reikia rūpintis ir pakankamai protą išlavinti bei reikalingų žinių prisirinkti ir atatinkamai širdies jausmus kilnių idėjų šviesoje bei šilumoje auklėti ir valios pasiryžimų jėgą grūdinti, didinti. Ne nuo šiandien ateitininkai, tiesa, turi šituos uždavinius omenėje, bet gyvenimui vietoj nestovint, reikia visados prieš akis turėti įvykstančias jame permainas, kad tiksliai būtų galima savo darbą varyti. Tų pačių idejinių pagrindų ir uždavinių laikantis, vieną kartą reikia vienus, kitą kartą kitus punktus primygtiniau pabrėžti, nusižiūrint į sąlygų keitimosi rūšį.

Šiame straipsnyje aš tariuosi būsiant neprošalį sutelkti draugų ateitininkų dėmesį į kai kuriuos dalykus, kurie dabartiniu momentu ypač turėtų mums visiems rūpėti.

* * *

1. Sekant dabartinio mūsų visuomenės gyvenimo reiškinius, nesunku pastebėti iš įvairių pusių daromas pastangas jei jau ne visiškai užslopinti ateitininkų judėjimą, tai bent jų eiles žymiai praretinti. Nepajėgiant oficialiai pravesti išmetimc tikybos iš mokyklų, daug kieno nesigailima nė triūso nė rūpesčių, kad kaip nors moksleivių sielą atšaldžius nuo katalikybės; tam tikslui ruošiama paskaitos, platinama atatinkama literatūra, steigiama prieštikybinės propagandos kuopelės, rūpinamasi daryti įtakos per mokytojus.

Taigi praėjo jau tie laikai, kada ateitininkai daug kur mažai kieno užkabinami galėjo ramiai sau po truputį krutėti. Dabar noroms nenoroms tenka smarkiau sukrusti į darbą ir tai į gilesnį darbą. Dažnai iki šiol į ateitininkus daug kas įstodavo del mados ar kitų pašalinių priežasčių, nesirūpindamas idejiniu atžvilgiu giliau nusistatyti. Dabar visoms ateitininkų kuopoms reiks uoliau užsiimti pasaulėžiūros klausimų gvildenimu, kad kiekvienas ateitininkas pajėgtų paskui visuomenės gyvenime orijentuotis kaipo susipratęs katalikas. Čia svarbu ne tik mokėti

atsakyti į įvairius katalikybei daromus priekaištus, bet ir giliau susipažinti, kaip didį kilnių tiesų turtą teikia mums katalikų religija, kaip daug galingų akstinų ji paduoda pasišventimui tėvynės labui, silpnesniųjų naudai. Iš kitos pusės reikia atsiminti, kad turint ginčą su priešininkais negana tik gintis, bet reikia gerai susipažinti su tos pasaulėžiūros pagrindų verte, ant kurios plotmės stovėdami jie šūvius leidžia į mus del katalikų tikybos išpažinimo; čia dažnai teks mums konstatuoti, kaip silpni tie jų pagrindai, kad jų laikantis negalima rasti protingo pagrindimo dorai, tėvynės reikalams pasišventimo prievolei, išnaudojimo pasmerkimui, žemųjų geidulių suvaldymui; giliau gi su jų pasaulėžiūra susipažinę, mes pamatysime, kad ji neturi net pretensijos remtis ant objektingos tiesos pagrindo, o tik ant šiokių ar kitokių subjektingų užgaidų.

2. Yra kita ateitininkų idejinės plotmės priešininkų grupė, kuri sakosi nestojanti prieš tikybą, bet tik norinti, kad tikybos rūpesčiai būtų prašalinta iš bendrų moksleivių reikalų tarpo, kad tautos gerovės būtų pirmučiausia žiūrima. Iš esmės šitą priešininkų stengimąsi svarstant galima būtų jame matyti arba apgavimo taktiką arba nesupratimą dalykų, apie kuriuos jie patys kalba. Iš tikro, kaip gi gali tautininkas norėti iš ateitininko, kad šitas viešame gyvenime nesirūpintų religijos reikalais, kuomet katalikų Bažnyčia ką kitą šiame dalyke skelbia? Kol ateitininkas yra sąmoningu kataliku jis čia tautininko klausyti negali. Toliau, norėti, kad tėvynės reikalais besirūpinant būtų nepaisoma katalikų tikybos dalykai, tai reiškia užsispyrus norėti, kad ateitininkai daug mažiau naudos atneštų tėvynei negu kad jie gali; juk katalikų religija taip energingai ragindama prie savęs išsižadėjimo, prie pasišventimo, pasiaukojimo artimo meilės reikalams kaip tik daugiausia gali padaryti, kad mūsų tėvynės labui darbai bus kilnesni, daug didesnės vertės. Įdomu taipgi, kur tautininkai mano surasti tėvynės meilei užtenkamų idejinių motyvų, jei jiems nesvarbu religijos dalykai. Tiesa, jie kalba apie krikščionišką dorą. Bet kokia gali būti tos doros verte be sąryšio su religija, kame jos autoritetas, patraukimo galė. Apie kokį doros krikščioniškumą pagalios čia tautininkai kalba, taipgi jie nėra niekad aiškiai pareiškę. Jau yra šiais laikais žmonių save vadinančių krikščionimis, kurie atmeta ir Kristaus asmens istoriškumą. Tokioj krikščionybėj dorai tvirto pagrindo nesurasi!

Tuo tarpu ne tik reikia religinės doros jėgų norint tėvynės meilės dorybėje įsigalėti, bet ir stengiantis tėvynės labui darbą kilnesnės doros šviesoje geriau suprasti. Tik dora tėvynės meilė pagarbos ir gaivinimo verta. Taigi tėvynės meilė turi būti normuojama aukštesniais religijos bei doros atžvilgiais. Juk nevalia tėvynės meilę rodyti kitos tautos žmonių skriaudimais, šovinizmu, zoologiniu patriotizmu. Taigi, ateitininkai, kaipo katalikai, jokiu būdu negali sutikti, kad tėvynės reikalai sielos rūpesčių eilėje

būtų statoma pirmoje vietoje, paspyrus visai į šalį religijos reikalus. Iš to kas pasakyta aišku, kad ateitininkai ir tikrai suprastos tėvynės meilės interesų žiūrėdami, negali čia jokiu būdu paklausyti tautininkų.

3. Dažnai ateitininkų idejinės pozicijos puolama laisvosios minties obalsio vardan. Pirm negu stačiai atsakyti į priekaištus iš šio punkto daromus, svarbu panagrinėti, iš kokios pasaulėžiūros išeina tie priešininkų laisvosios minties skelbiami reikalavimai. Įsižiūrėję čia pamatysime, kad arba jų stovima ant materializmo*) arba ant panteizmo**) arba ant agnosticizmo***) pagrindų, kur tad jokiam iš tikrųjų liuosam apsisprendimui vietą tikrai surasti negalima.

Kalbant apie liuosybės reikalus, pirmoj vietoj, beabejo, reikia statyti vidujinės žmogaus liuosybės vertę. Žmogus, pirmučiausia turi rūpintis nepasiduoti savo geidulių, savo materialinių interesų, savo egoistinių užgaidų verguvėn. Gi nuo tos verguvės labiausiai mus saugoja krikščionių religija iš jos dogmų išeinančiais doros motyvais ir duoda jėgų vidujinei mūsų sieloje liuosybei įsigalėti. Žmogui neturinčiam šitos vidujinės liuosybės nepavyks lemtai darbuotis ir liuosybės įgyvendinimui visuomenės santykiuose. Taigi iš čia aišku, jog kas eina prieš krikščionių religijos įtaką žmonių sielose, tasai tuo pačiu eina prieš tikrus liuosybės reikalavimus.

Liuosybė krikščionių mokslu yra netik žmogaus teisė, bet ir prievolė, uždavinys, kuris turi visados rūpėti geram krikščioniui: per visą savo gyvenimą privalo jis savo sielos viduje vesti kovą su geiduliais, nelemtomis į žemųjų interesų verguvę stumiančiomis įtakomis. Paviršium tik žiūrį į gyvenimą žmonės gali manyti, kad šūkavimais apie liuosybę galima tikrą liuosybę įgyti ir ją pareikšti. Iš tikrųjų tokie žmonės tik vergiški sekėjai imponuojančios jiems mados, kurie nepajėgia įsisąmoninti, kad jų pasaulėžiūros laikantis yra stačiai nesąmonė statytis liuosybės reikalų gynėjais.

Niekur su tokia energija nėra pabrėžiama prievolė gerbti kito žmogaus asmenį ir tokios kilnios liuosybės pagrindais nustatyti žmonių tarpusavio santykius, kaip krikščionių religijoj. Į kiekvieną žmogų reikia žiūrėti, kaipo skirtą būti priimtuoju Dievo sūnumi, Kristaus broliu. Krikščioniškąja broliška meile turi būti pagrįsti žmonių santykiai. Šitaip elgtis yra griežtas įsakymas, o ne koks tik platoninis pageidavimas.

---

*) Materializmas visa ką aiškina materija ir jos jėgomis, kurios veikia būtinais dėsniais. Taigi čia liuosybei vietos nėra.

**) Panteizmas visa ką suveda prie absoliuto reiškinių, taigi atskiram žmogui pripažinti tikrą liuosybę čia negalima.

***) Agnostikai sako, kad apie pojūčiams neprieinamus dalykus nieko tikra sužinoti negalima, taigi ir apie laisvę.

Kalbama mūsų priešininkų apie minties laisvę. Tuo tarpu mintis iš tikrųjų yra laisva, kuomet ji pasiliuosuoja nuo pašalinių įtakų ir gali tik tiesai tarnauti.

Kaip tik katalikų religijoj labiausiai pabrėžiama prievolė tiesos reikalavimų laikytis visur ir privatiniame ir viešame gyvenime. Kadangi Dievas yra tiesos šaltinis ir Jo apreikštasis mokslas negali būti klaidingas, o tasai mokslas duoda nurodymų socialiniam gyvenimui tvarkyti, užtai tik klaidos interese gali būti stengimasis krikščionių religijos itaką vyti lauk iš visuomenės gyvenimo.

Įdomu būtų iš tikro sužinoti vardan kokių idejinių brangenybių drįstama čia stoti prieš katalikų religiją, kokioj pasaulėžiūroj tokios brangenybės galima surasti ir kokia tos pasaulėžiūros vertė objektingos tiesos atžvilgiu?! Užtenka, rodos, į šiuos klausimus įsigilinti, kad patys mūsų priešininkai galėtų pajėgti pastebėti, kad jų čia šūkavimai prieš krikščionių religiją neturi protingo pagrindo, o remiasi vien prietarais ir nesusipratimu *).

Kartais vardan laisvės prikalbama ant katalikų Bažnyčios tokių nesąmonių, kad tai galima išaiškinti nuostabiu nesupratimu šios paprastos dorinės prievolės: pirma negu ką nors kaltinti, reiškia su tuo dalyku lemtai susipažinti. Išrodo, tartum tie ponai pasaulėžiūros klausimuose yra nusistatę tiesos reikalavimų nepaisyti ir vaduotis užgaidais, vaizduote, partijos reikalais ar kitų kokių tiesos nepaisančių interesų motyvais! Bet jeigu jie savo priešingos krikščionybei pasaulėžiūros nusistatyme išranda galimu ar net reikalingu daiktu nepaisyti tiesos reikalavimų, tai iš to visai neišeina, kad tokios rūšies turėtų būti ir katalikų pasaulėžiūra. Katalikų Bažnyčia visad turi neišdildomą sąmonę, jog ji savo moksle remiasi ant tiesos; taigi ji turi teisės, kad šiokiuose ar tokiuose santykiuose su ja, jos mokslo kritikoje, būtų atsižiūrima į tiesos reikalavimus.

4. Ateitininkams reikia stengtis būti stipriame dvasios ir darbo kontakte su mokyklas nelankančiu sodžių, miestų ir miestelių jaunimu. Ateitininkai juk nesiruošia virsti ponais, kurie jaustų nepereinamą skirtumų sieną tarp savęs ir tarp liaudies. Ateitininkų kaip tik yra svarbus uždavinys visame savo gyvenime pasidarbuoti, kad išnyktų greičiau toji vergiškos nelygybės liekana: pasidalinimas mūsų visuomenės į ponus ir į liaudį arba kitaip sakant į inteligentines ir neinteligentines profesijas; reikia

*) Labai iš tikro keistai atrodo kartais girdimi laisvės vardu, pavyzdžiui, šūkavimai prieš katalikybę, kad ant katalikams, tai yra vienybėje su katalikų Bažnyčia esantiems žmonėms, skirtų kapinių nepriimama laidoti tokius, kurie arba kovojo prieš katalikų Bažnyčią arba neabejotinu būdu yra pareiškę, kad jie su katalikų Bažnyčia nieko bendra turėti nenori, arba savo nelemtu pasielgimu tapo nevertais katalikiško palaidojimo, kaip tai visatinės Bažnyčios kanonai rodo. Norėti vienok, kad čia Bažnyčia būtinai kitaip elgtųsi, tai reiškia norėti užmesti jai savo keistą nuožiūrą, priešingą jos dvasiai, tai reiškia norėti varžyti sauvaliingai Bažnyčios gyvenimą.

rūpintis, kad kiekvienos naudingos profesijos žmonės būtų užtenkamai susipažinę su savo, kaipo sąmoningo piliečio prievolėmis, mokėtų pakankamai orientuotis gamtos ir gyvenimo reiškiniuose. Tokiu būdu būtų atimta galimybė taip sulyginamai kartais lengvai drumsti tamsių žmonių politinė, visuomeninė ir religinė sąmonė.

Svarbiausias čia darbas, beabejo tenka atlikti per atostogas, bet ir kitu laiku gali būti progos prie gerų norų pasidarbuoti, kad nelankančio mokyklas jaunimo tarpe galėtų susipratimo šviesa kaskart didėti, kad jo papročiuose daugiau būtų žymės dorinio kilnumo, kad blogos įtakos mažiau turėtų pasisekimo. Paskaitos, dienos įvykių aiškinimai, įvairūs pamokinimo būdai, pavasarininkų draugijos, gyvojo rožančiaus brolijos darbuose dalyvavimas ir kitos gerų norų besivaduojančio sumanumo išrastos priemonės — tai visa turi rūpėti ateitininkui,

Dvasios bendrumui įsigalėti ir dorai kelti labai svarbu atatinkami katalikų moksleivių gyvenimo pavyzdžiai: per atostogas ypač reikia ateitininkui uoliai rodyti gyvenimo pavyzdį susipratusio kataliko parapijiečio, kuriam brangi religinė apilinkės pažanga, kuris vertina vidujiniam bendram religiniam gyvenimui gaivinti Bažnyčios nurodomas priemones.

Blaivybė ir pasilinksminimų dorinimas turi taipgi nemaža rūpėti ateitinkui. Gal būtų gera, kad per vasaros atostogas susidarytų iš ateitininkų ir pavasarininkų vadų ir kitų darbuotojų laikinos draugijos, kurios pasirūpintų ilgomis šventadienių vasaros dienomis daryti didesnės sveikos įtakos sodžiaus jaunimui.

5. Dažnai matoma mokslo nauda tame, kad jį išėjęs žmogus gali turėti galimybės mažiau dirbti, daugiau sauvalingai laiką praleisti. Kad taip iš tikrųjų dažnai mokslus išėję savo padėtimi naudojasi, tai neužginčijama tiesa. Bet tasai, kurs tinkamą dorinį susipratimą yra įgijęs, priešingai į tai turėtų žiūrėti. Kas daugiau turi galimybės dirbti, nuo to Dievas ir daugiau reikalauja; už visų dovanų ir galių sunaudojimą reiks juk prieš Dievą atsakyti. Jeigu mokslus išėjusio žmogaus neverčia dirbti materialinio skurdo pavojus, tai jis privalo pakankamai turėti savo širdyje dorinio kilnumo, kad jam užtektų akstinų liuosu noru sunaudoti savo jėgas, savo liuosą nuo tarnybos laiką visuomenės, vargingesniųjų naudai. Taigi, mokslus išėjęs žmogus turi turėti daugiau rūpesčių už nemokytą, nes turi daugiau galimybių darbuotis.

Reikia visados atsiminti, kad kiekviena ar tai turtų, ar tai mokslo, ar tai socialinė, ar kitų jėgų viršenybė privalo būti sunaudota kitų, vargingesniųjų, silpnesniųjų ir visuomenės naudai. Krikščionybės mokslas, kad valdžia — tai tarnavimas, reikia pritaikyti ir kiekvienos viršenybės tikram paskyrimui suprasti.

Atsakomybės supratimo už kitų padėtį, už visuomenės padėtį sieloje įsigalėjimas, darbštumo kuodidžiausias vertinimas,

prievolei paklusnumas ir su savęs išsižadėjimu pasišventimas — tai vis būtinos būdo ypatybės, kurias turi pasistengti įsigyti moksleivis, kurs, kaip dabar sakoma, nori išeiti į „ponus“.

Tokiam būdo nusistatymui šalia gilesnio religinio bei dorinio susipratimo gali būti labai naudingas dalyvavimas pavargėlių šelpimu užsiimančiose organizacijose. Pas mus gal permaža iki šiol į organizuotą tvirtesnį pavargėlių šelpimą kreipiama domės. Apie tai reiktų ateitininkams pagalvoti ir rasti būdų tame šelpime dalyvauti. Pavargėliai atsilygintų galingomis savo maldomis. Pavargėliai taip pat ir ligoniai, kurie negali kitais būdais prisidėti prie visuomenės darbų, tad aukodami už kitus maldose Dievui kantriai kenčiamus vargus ir skausmus per Dievo tarpininkavimą jie gali daug padėti kitiems ir visuomenei.

6. Iš viso to, kas iki šiol pasakyta labai aišku kaip svarbu, kad ateitininkuose religinė bei dorinė pažanga kaskart galingiau reikštųsi. Negali tad būti abejojimo, kad visiems svarbu įgyti didesnį religinį susipratimą, geriau suprasti įvairiais atžvilgiais krikščionių pasaulėžiūros vertę; visiems aišku, kaip svarbu krikščionių religijos bei doros kilnių idejų šviesoje darbuotis ir privatiniame ir viešame gyvenime. Bet būtų labai gera, kad ateitininkų tarpe atsirastų daugiau šalininkų eucharistininkų ir kitų panašių grynai religinio pobūdžio būrelių darbo. Taip svarbus mūsų gyvenime religinis elementas reikalingas yra tiesioginio bendromis pastangomis gaivinimo, stiprinimo, kad jis mūsų bendravimo dvasią galėtų giliau perimti ir sukelti mūsų sielose daugiau idealizmo, daugiau kilnumo, kurio niekad juk pertekliaus būti negali. Labai svarbu būtų, kad ateitininkų tarpe išsiplatintų bendros maldos paprotys, nutariant visiems kuopos nariams paskirtą dieną sutarta intencija sukalbėti kokią trumpą maldelę ar šv. komunijos malones bendra intencija aukoti.

7. Ligšiolinis ateitininkų gyvenimas parodė, kaip svarbu yra bendras susitarimas, bendras darbas. Rusų žandarai, rusų valdžios pakalikai neįstengė užspausti ateitininkų judėjimo. Iš ateitininkų tarpo išėjo pirmaeiliai tėvynės gynėjai ir naudingi įvairiuose srityse darbuotojai. Nepavyks ir dabar ateitininkų priešams mūsų organizaciją užslopinti. Mes niekam neduosime mūsų dvasios pavergti, klastingiems viliotojams nesiduosim atitraukti nuo mūsų brangiųjų bendrų idejų. Vedama prieš mus iš įvairių pusių kova tik sustiprins mūsų solidarumą, tik išmokins dar labiau branginti mūsų idejinius pagrindus.

Skundžiamasi, kad mūsų valdininkų tarpe yra per maža sąžiningumo, prievolėms atsidėjimo, permaža visuomenės reikalų paisymo, permaža visuomenės nuovokos. Tik kilnių idejų gaivinamoj organizacijoj kur krikščionių religija bei dora užima taip svarbią vietą galima išmokti būti tinkamu nariu paskui ir didelėj bendrijoj, kokia yra visuomenė bei valstybė, užimant atsakomingą vietą. Mes galim tad į savo organizaciją žiūrėti tai-

pogi, kaipo į sveikos visuomeningumo ir valstybiningumo dvasios auklėjimo mokyklą. Būtų tad ir visuomenei bei valstybei kenksminga, jeigu mes dėtumemės į priešingos krikščionybei draugijas arba jeigu mes metę bendrą darbą anarchiškai ir egoistiškai tik savo siaurų interesų šviesoje į viską imtume žiūrėti; mechaninio gi mūsų sielos dresiravimo ar katorginio visame reglamentavimo režimą juk niekas nepanorės bandyti įvesti į mūsų mokyklas.

Jeigu mes pažvelgsime į įstoriją, tai pamatysime, kad žymesnei kultūrinei pažangai aušra reikšdavosi paprastai jaunimo bendruose sutartiniuose rūpesniuose bei pastangose. Jeigu tad mes norime, kad tikras socialinis idealizmas įsigalėtų mųsų inteligentų, valstybės darbuotojų—tarnautojų eilėse, tai reikia iš tikro tik džiaugtis, kad jaunuolių tarpe tokia organizacija, kaip ateitininkų, su taip kilnia darbavimosi programa atranda plačiai karšto gyvo atbalsio mūsų moksleivijos tarpe.

Z.

A. a. J. Smilingui paminėti.

Pakirstas jurginas.

Darželyj prie pat vartelių anksti pražydo, pralapavo garbenis jurginas. Kai sesutė pro vartelius į darželį ėjo, jis jai galvelę linksėjo, gilią mintį užminė, kai ji ruteles ravėjo, jis šypsojos jos laime ir tyliai: „Dieve padėk!“ šnekėjo. Rytais ankstybais, kai dar aušružė nepabudo, jurginas jau „rytmetinę maldą“ šnibždėjo, skaisčių rasužių perlais margą kepurėlę segiojo ir žalius lapelius gaivino. Tarpe tų žalių, rasa nušviestų, lapelių troško jis vis daugiau ir daugiau krauti jaunų gražių pumpurėlių. Vienus gražius, gražius, kad pražydėję papuoštų dūmuotos grįčios galinį langą ir jamė stovinčią Dievo mūką; antrus dar gražesnius skyrė papuošimui seno kryžiaus, kuris galūlaukėj visų užmirštas, kuriam net pavargęs keleivis kepurės nebepakelia; trečius užvis gražesnius, skyrė nuraminimui, pradžiuginimui senelio lietuvio, kuris jau baltas, kaip žydįs sodas, ir sunkiai, ant lazdos pasiremdamas, tik šventadienio rytais išeina į darželį palangėj ant suolelio pasėdėti, saulutėj pasišildyti, gėlelėmis pasidžiaugti ir prisiminti jaunas dieneles. Ir daug daug gražių pumpurėlių troško jurginas krauti. Dieną kai saulė virš medžių pasistiebia, ir jurginas troško stiebtis aukščiau, kad daugiau atsigertų jos spindulių, kad arčiau būtų prie tų melsvųjų dangaus gilybių, kad spėtų jųjų paslaptis. Naktį jis irgi nemiegojo, stiebėsi aukštyn prie

žvaigždžių, kurios tūkstančiais jį vilojo meilė prie savęs. Taip augo, žaliavo jurginas, kupinas jaunų troškimų. Tik vieną dieną iš po šiaudinės pastogės, ilgai bedarbėje riogsojęs surūdijęs aštrus dalgis krito ir pakirto jauną jurginą... Pasviro jis ant juodos žemelės, išblyško, pagelto žalieji lapeliai, pajuodavo suvyto žiedai ir pumpurėliai. Nebėra, nebežydi, pakirstas jurginas. Jau ne rasužių perlais papuošta jo galvelė, tik gailiomis sesutės ašarėlėmis. Tai ne gegutė kukuoja pavasario dejuodama, tai sesutė griaudžiai verkia gražiausiojo jurginėlio. Ir vėjas sunerimęs gailiai siaubia: „Gaila gaila jaunųjų žiedų, kurie anksti puošė nuvargintos tėvynės krūtinę!.. Gaila“!..

Nuliūdęs Paukštelis.

23. II. 18.

Motinos meilė.

Atsimenu aš ir dabar, kai ilgais žiemos vakarais, kuomet aš, budavo, išmokęs, pamokas, užmiegu savo lovelėj, o mano motina dar ilgai sėdi, siuva... Kaip aš mylėjau jos švelnų sunykusį veidelį, koks tylus buvo jos bučkis, kaip ji padėjus darbą, eidama gult, prieidavo ant pirštų galų prie manęs, žegnodavo mane ir tyliai atsargiai prispausdavo savo karštas lūpas prie mano galvutės.

Dažnai nemiegodavau ir aš tuo laiku ir tik neatsiliesdavau į jos bučkį, kad ji nemanytų mane pažadinus ar, kad nesveikas esu—aš tik akis primerkęs prisimesdavau miegančiu ir jutau, kad ji stovi prie manęs ranka užtemdžiusi žvakės šviesą ir ilgai ilgai žiūri, džiaugiasi mano veiduku.

O šventos, prakilnios tos valandėlės, pilnos gilios motinos meilės, ar ne jūs padarėt mane geresniu, ar ne jūsų šviesa įėjo mano sielon, sušildė mane, išmokė mane mylėt tik tą kas meilės verta ir atleisti ydas žmonėms, nepatyrusiems tokių meilės valandelių įtekmės.

Iš Šelerio (Michailovo) — *Vargo Duklė.*

Pataikė...

(Iš kareivio užrašų).

Jau visa savaitė, kaip einam pirmyn, vydami iškrikusias bolševikų bandas, kurios silpnai besipriešindamos traukias atgal. Tačiau paskutinėmis dienomis sutinkam vis didesnio pasipriešinimo ir šiandien tik po atkaklios kovos pavyko užimti V-čių kaimas.

Ir V-čių kaimui, kaip ir daugeliui Lietuvos kampelių, gamta nepagailėjo savo grožybių: pietų pusėj ežeras, dabar didelis, bet seniau, matyt, buvęs daug didesnis, ką liudija krantuose išmėtyti krūmokšniai ir pelkėti pakrasčiai; iš rytų ir šiaurės apriečia miškas, kadaise garsėjęs savais ąžuolais, bet dabar labiau panašus į skynimą; per vidurį kaimo vingiuoja upelė, kurios pakrančių karkluose įsigyvenęs visas lakštingalų choras. Kadaise čia tikrai būta jaukaus kampelio, bet dabar kaimas bolševikų nualintas, laukai dirvonuoja, nameliai suklypę, susikūprinę, it šimtametė senutė, niauriai žemėn žiūri. Gyventojų nematyti, vieni, išbėgę nuo bolševikų, dar negrįžę, antrus išsivarę, o namuos ir tik kai kurios, palikę vien seneliai. Vienuos namuos nieko neradę jau rengėmės išeiti, bet kūtėje išgirdom lyg silpną dejavimą, atsidarę duris pamatėm begulintį pririštą didelį šunį, kuris mus pajutęs taip gailiai sustaugė, kad graudu darės bežiūrint į tą bado sunaikintą gyvybę.

Diena buvo apsiniaukus, vėjuota, tarsi pati gamta būtų atjautus gyvenamą momentą, tačiau vakarop nurimo vėjas, išsislapstė debesys ir pasirodė saulė, lyg norėdama pasidžiaugti su mumis, mūsų laimėjimu. Vakaras prabėgo tyliai, nebuvo matyti pargenančių gyvulius piemenų, parsivarančio su žagre artojaus; nesuskambėjo sesučių daina...

Jau naktis. Dangus sužiuro tūkstančiais skaidrių akučių; visur ramu, tylu, tik retkarčiais girdėtis prunkščia kareivių arkliai, nykiai suklykia miške apuokas ir vėl ramu, tylu... Kareiviai sukrito kur kam pakliuvo ir aš jau rengiausi kur nors parvirsti, kaip staiga išgirdau pažįstamą Antano K-no balsą:

— Petrai, aš tavęs jau senai ieškau, ateik tuoj vado butan.

Nepraėjo gal dar ir penkios minutės, kai mane pašaukė. Mes, tai yra aš, Antanas K-no ir mūsų kuopos vadas, jau ėjome siauru keleliu miško pusėn. Mūsų kuopos vadas Z., jaunas augalotas vyras ėjo susimąstęs, tylus, gal prislėgtas atsiminimų gimtosios pastogės, kurią bolševikai sunaikino: tėvą sušaudė, viena sesuo paliko kvaila, o jaunas brolis dingo nežinia kur. Žmonės visaip kalba: vieni matę, kaip bolševikai varėsi surakintą, kiti matė lietuvių kariuomenėj, dar kiti bolševikų tarpe, tačiau tikrai niekas nežino.

Gerą pusvalandį ėjom mišku, pagaliau, miškas pasibaigė ir mes priėjom ne tai pelkes, ne tai klampynes, tik eiti čia buvo

daug blogiau, nes reikėjo visą laiką bristi, o pramynus klampiąją vėją paskęstum ir kartais reikėjo šliaužte šliaužti po keletą siekšnių, kad suradus stipresnės vejos, kur galima eiti stačiomis. Vargais negalais perėjom tą didelį liūną ir atsidūrėm lankose, kurių, matomai, tiesioginė tąsa ir buvo anas, mus taip begaliniai kamavęs, liūnas—pelkė. Iš lėto yrėmės pirmyn per šias žaliąsias jūres, kadangi ligi juostos žolė painiojos po kojų ir reikėjo saugotis, kad susipynus žolėse kojom neparvirstumėme žemėn ir neiššautume,—mes ėjome pasiruošę—o reikia žinoti, kad jau buvome bolševikų užimtoj srity ir, kilęs iš mūsų triukšmas galėjo mus labai greitai išduoti, todel reikėjo būti atsargiems.

Pasiekus kraštą šių „prėrijų", vadas paliko mus pasilsėti, pats gi nuėjo pirmyn. Nei aš, nei K-no nežinojova tikslo šios mūsų vargingos kelionės ir nekantriai lūkuriavova grįžtant vado ir tolimesnių jo įsakymų. Pusvalandis mudviem pasirodė amžiumi, tačiau nedrįsova prakalbinti grįžusio vado ir pasakyti, kad jau pailsėjom, jau galima eiti,—nes jo niūrus veidas lyg sakyte sakė: aš matau judviejų nekantravimą, bet dar palaukit, dar neatėjo valanda.. Kiek laiko sėdėjome visi tylėdami, staiga vadas atsistojo, užsidegė cigarą, žengė keletą žingsnių pirmyn ir vėl skubiai sugrįžo į mudu.

— Ligšiol viskas sekės puikiai, kalbėjo skubindamas jis,—bet tai tik pradžia. Judu nekantraujate, tik greičiau — aš bijau peranksti pasiekti tikslą, kad nereiktų vėl grįžti, arba reiktų visai nebegrįžti. Šiąnakt mes turim įsiveržti ir sunaikinti bolševikų NN pulko štabą, kuris yra nuo čia jau netoli. Reikia tik surasti patogiausias momentas užpulti, tai yra, kada visi giliausiai miega, o sargybos nebudriai pakampiuos snūduriuoja. Manau, geriausiai pulti prieš pat aušrą, nes tai didžiausio įmigimo laikas. Mes perėjom, nors pailsę, sušlapę ir gerokai privargę, didžiulį liūną-pelkę, kur paprastai neišbrendama, todel ir mažiausiai bolševikų saugojama; nes jie gerai žino kad jokia kariuomenė ten nei nemėgins eiti. Bolševikų pozicijos pasiliko užpakaly mūs, siekiamas tikslas nebetoli... Būkit drąsūs ir atsargūs kiekviename judėjime — nuo to priklausys mūs laimėjimas ar žuvimas.—Tad pirmyn, žūti ar laimėti!—

Naktis, visur ramu, visi įmigę, tik žvaigždės aukštybėse mirgsi, tik kada - ne - kada sukvarksi laukinė antis ir vėl nurimsta viskas.

Ilgą galą ėjome visi trys drauge, bet priėję vieškelį, kuris tiesiai veda į G-skio dvarą — čia ir stovėjo N.N. pulko štabas— mes, del atsargumo, kad nesutiktume raitų ar pėsčių raudonarmiečių, persiskyrėm abiem vieškelio pusėm: K-no, kaip senas ir prityręs kareivis, dalyvavęs didžiojo karo kovose, nuėjo vienas, mane gi vadas pasiėmė drauge ir mudu nuėjova priešingon pusėn. Vos spėjom pasitraukti iš vieškelio į laukus, staiga pasigirdo bildesys, kuris darės kaskart aiškesnis; buvo aišku, kad

kažkas vieškeliu smarkiai joja mūs pusėn. Tamsumoj dar negalima buvo matyti kiek joja, tačiau mums buvo aišku, kad tat bolševikų raiteliai. Bildesys girdėjos jau visai aiškiai ir galima buvo atskirti iš bėgimo ritmo, kad tai joja du raiteliu. Mes, kad nepastebėtų, sugulėm žemėn, užsitaisėm šautuvus ir laukėm kas toliau. Bildesys nutilo, aiškiai girdėjosi prunkštimas arklių ir atskiri žodžiai raitelių kalbos. Aš nerimavau, pulsas mušė galbūt du kart tiek į minutę ir, jei ne vadas, būčiau šokęs vieškelin ir ėmęs šaudyti bejojančius.

Naktis, nors ménulio tik piautuvas, giedrai esant, buvo nelabai tamsi, ir už šimto žingsnių jau galima buvo lengvai įžiūrėti du raiteliu, kuriuodu garsiai šnekėdamies, žingine artinos į mus. Jau buvo beprajoją, kaip staiga sulojo priešingoj pusėj vieškelio šuo. Du raiteliu, sulaikiusiu arklius, stvėrės šautuvų, matomai, suprasdami, kad jų palydovas neveltui prabilo.

— Nutaikink tu į dešinįjį aš į kairįjį, sušnabždėjo vadas, — tik skubiai, kad nebūtų vėlu, K-no gyvybė pavojui, — jį pastebėjo. —

Viską dariau kažkaip mašinaliai, greit, pagaliau išgirdau vado žodžius: — Viens, du, trys... ir orą sujudino zalpas dviejų šautuvų. Dūmams išsisklaidžius, aut vieškelio, vietoj dviejų raitelių, gulėjo du lavonu. Iš priešingos pusės išgirdom pažįstamą K-no balsą:

— Gerai pataikėta!

Vadas skubiais žingsniais priėjo prie lavonų, apšvietęs eleėtros lempele, pažvelgė vienam į veidą, pažvelgė antram ir... suklupo šalia... Mudu su K-no žiūrėjova nustebusiu į tą keistą ir skausmingą reginį.

— Aš užmušiau savo brolį... Sušuko vadas, iškėlęs rankas ir vėl sukniubo prie lavono.

K...s.

Kur mokintis humanitarinių mokslų.

Kada pavasario saulutė pakyla ant dangaus, kada žemelė pradeda puoštis žaliumynais, aukštai pragysta paukščių chorai, kai visa gamta atgyja nauja pavasario gyvybe, — tada jauni kandidatai gimnazijų rūmuose daro sunkų atskaitomybės darbą, laiko ekzaminus. Nežiūrint į visą, kas daros aplink, jaunuolis-ė deda visas pastangas, kad pasiektų geidžiamojo tikslo — išlaikytų ekzaminus. Dar kartą verčia jis nuo galo iki galo aptrintą istorijos vadovėlį, miklina save matematikos problemomis, knisas užrašuos ir... stoja ekzaminams.

Štai baigiasi vargas. Ekzaminai išlaikyti. Linksma širdžia ma jaunuolis-ė atestacijos dokumentą, atsisveikina seną direkto-

rių, visus mokytojus, gimnazijos rūmus visus vargus ir džiaugsmus ir linksmas keliauja namo. Taip yra pavasarį.

Rudenį šie pats kandidatai jau paklabens aukštosios mokyklos duris. Svarbu, kad čia neprisieitų daug klaidžioti, kad pasirinkimas fakultetų ir mokslo šakų būtų kiek galima lengvesnis, greitesnis. Tų moksleivių tad vardu drįstu iš aukšto dėkuoti tiems universitete jau besimokinantiems draugams, kurie „Ateities" skiltyse duos nurodymų apie mokslo ėjimą, mokslų suskirstymą bei tvarką, kurie, tokiu būdu, daugeliui palengvins pirmuosius pasirinkimo žingsnius. Be to „Ateity" derėtų daugiau rasti išsitarimų bendru pasaulėžvalgos ir pašaukimo klausimu.

Aš jau pradedu mažu dalykėliu. Pasakysiu bent tai, kaip mūsų universitete einama humanitarinių mokslų. Humanitariniai mokslai dėstoma dviejuose fakultetuose — humanitarinių mokslų fakultete ir Teol-Filosofijos fakulteto *filosofijos skyriuj*. Abejuose fakultetuose dėstoma maždaug tų pačių dalykų. Mokslo dalykų suskirstymas, dėstomoji tvarka vienok skiriasi. Kad geriau suprasti, palyginsim.

Humanitarinių mokslų fakultetas turi keturis skyrius: kalbotyros, istorijos, literatūros ir filosofijos. Mokslo dalykai skirstomi į privalomuosius ir rekomenduojamuosius. Privalomieji skirstomi dar pagrindiniais (specialiaisiais) ir papildomaisiais (bendrais dalykais). Kiekvienas klausytojas tegali pasirinkti tik vieną keturių mokslo šakų, kurioje be privalomųjų dalykų jis gali imti rekomenduojamųjų tuos dalykus, kurių pats nori. Išbuvęs klausytojas aštuonis semestrus (4 metus) ir atlikęs seminarijos vedėjų užduodamus darbus, gali stoti ekzaminams. Juos išlaikęs gauna diplomą*).

Teologijos filosofijos fakulteto *filosofijos skyriuj* **) mokslo dalykai, kaip sakiau yra beveik tie patys. Mokslo dalykai čia suskirstyti sekančiomis šakomis: 1) filosofijos sistema 2) filosofijos istorija 3) gamtos filosofija 4) pedagogika-psichologija 5) sociologija 6) visuotinoji istorija 7) religijų istorija 8) menas 9) literatūra.

Studentas norįs čia gauti baigimo diplomą (licenciatą ar doktoratą) turi pasirinkti tris čia išvardintųjų mokslo šakas — vieną pagrindine šaka, kitas dvi šalutinėmis. Leiskim klausytojas nori specializuotis istorijoj ar literatūroj. Tuomet vieną šitų šakų ima pagrindine ir joje specializuojasi. Bet toks specialistas paprastai juk būna pedagogu. Tad jam patartina imti pedagogika psichologija viena šalutine šaka, kuri būtų jam, tarsi, įrankiu būsimajame jo darbe mokykloj, ir filosofijos sistema — antrąja šaka, kuri ruoštų jį gyvenimui, gilindama jo protą, stiprindama

---

*) Patartina įsigyti „Humanitarinių Mokslų Fakulteto Regulaminas ir Mokslo planas".

**) Teolog. Fil. Fakultetas turi du skyriu: Teologijos ir Filosofijos skyrių

pasaulėžiūrą... Panašiai galima derinti ir renkantis bet kurią kitą mokslo šaką.

Šitas sutvarkymas mokslo ėjimo jau tuomi geras, kad čia norima išleisti būsimą inteligentą pilnai jau prisirengusį gyvenimui ir savo darbui. Taip sutvarkyta yra vokiečių, Šveicarijos ir kituose geresniuose universitetuose.

Čia ir bus viena žymė, kuria kalbamasai fil. skyrius skiriasi ir pralenkia humanitarinių mokslų fakultetą.

Be to daugiau, kai kituose fakultetuose, čia kreipiama domės į pratybas. Tai yra praktikos darbai, kurie yra atliekami seminarijose drauge su profesoriais. Jų uždavinys — pratinti studentą moksliniam darbui. Tuo tikslu pratybos: a) patiekia mokslinių žinių b) supažindina su tirinėjimų metodėmis ir c) pratina studentus bendradarbiavimui. Pratybų valandomis studentai bendrai svarsto mokslo dalyką. Vienas klausimą raštu ar žodžiu referuoja kiti tą dalyką sprendžia bei kritikuoja. Taip bendrame su profesoriumi darbe studentai pratinasi logingai reikšti ir ginti savo nuomonę. Pratybos labiau įveda į klausimo esmę, gilina mokslinę iniciatyvą ir kūrybą. Žodžiu prie teorinio darbo čia prisideda dar praktinis kurs, eidamas greta su paskaitomis, daugina žinias ir atveria daugiau tirinėjimų ir mokslo paslapčių. Suprantama, kad kai studentų skaičius dar neperdidelis, tad šitokiu širdingu studentų ir profesorių bendradarbiavimu Filosofijos skyrius išleis tikrai gerų inteligentų.

Šiuo atvėju mūsų studentai gali pralenkti net užsieniečius, nes jie nors ir gražių mokslo perlų mato, bet mato dažniausia tik iš tolo (chot oko vidit da zub neimiot).

Jei dar pridėsim tai, kad Teol.-Fil. fakultete yra rimčiausios mokslo jėgos, geriausi profesoriai, tad užteks jau, kad mūsų jaunuomenė turėtų daugiau susiįdomauti šiuo mokslo židiniu. Norįs tad turėti reikalo su humanitariniais mokslais tenepraeina pro šalį arčiau nepasipažinęs su šiuo skyrium. Dabar jau Teol.-Fil. fak. filosofijos skyriuj mokosi gražus studentų (bernaičių ir mergaičių) būrelis. Jų dauguma pasauliečiai. Paskaitų klausyti ateina studentų ir kitų fakultetų. Jis vis daugiau kreipia akį net ir nekatalikų studentų.

Manau kad ateinančiais metais klausytojų šiame skyriuj bus 2—3 kart daugiau.

J. St.

Ateitininkų istorijos reikalu.

Istorija tai yra praeities mokytoja. Todel pradedant nuo didžiausių organizacijų—Bažnyčios, valstybių, baigiant mažiausiomis, apimančiomis vos keliasdešimtis vienodo nusistatymo asmenų, kiekviena turi savo istoriją. Vienų istorija yra jau visokeriopai apdirbta, apimanti keliasdešimtis tomų, kitų vos dar pradėta daryti pirmi žingsniai. Tačiau visų yra vienas bendras tikslas—nušviesti praeities faktus: kaip jie atsirado, kokiomis sąlygomis teko jiems vystytis, kokios buvo pasekmės.

Žmogaus atmintis labai ribota. Nors dabartyje jo protas sugeba suvokti keletą sąvokų, susekti keletą tiesų, ištirti keleto įvykių priežastis, tačiau praeities faktai, nors, rodos, ir labai netolimos, jeigu nėra įtraukti į istorijos lapus, visai tampa neprieinami, apsidengę vien spėliojimų skraiste.

Nors dar tik antras dešimtmetis kaip egzistuoja ateitininkų organizacija, tačiau tuo trumpu laiku tiek jau yra prisirinkę medžiagos, kad, ją visą tinkamai sutvarkius, išeitų gana storoka knygutė. Taigi būtų labai gera, kad kas smulkiai aprašytų ateitininkų įsikūrimą, pirmuosius darbuotės žingsnius, plėtojimąsi, blogumus ir gerumus karo ištrėmimo metu etc. Mūsų primtakūnams ir pirmiesiems jų pasekėjams tie visi įvykiai gan gerai žinomi, tačiau jauniesiems ateitininkams ne visa jau aišku.

Tiesa, gal ne vienas pasakys, ateitininkų praeities ieškok „Ateities“ numeriuose, juk ten jau ne vienas straipsnis yra tilpęs grynai nušviečiantis jų istoriją. Taip tai taip. Nors atskiruose numeriuose ir buvo straipsnių nušviečiančių vieną kitą faktelį, tačiau juose nerasime santraukos visos istorijos. Juk „Ateitis“ jau gyvuoja 13 metai, ir kiekvienais metais išėję yra maždaug po 12 numerių, taip, kad tokiame dideliame turinyje ieškoti istorijos, tai tikrai persunku, o be to visus tuos numerius retai galima rasti pas sendraugius, o ką jau kalbėti apie dabartinius ateitininkus. Prieškarinių numerių jau, rodos, visai nei už pinigus negalima gauti. O iš tiesų jeigu ir būtų galima gauti, tai ne kiekvienas moksleivis yra tokis piniguočius, kad galėtų įsigyti, o antra pasakius, jaunieji pirkti senus dalykus nelabai nei mėgsta. Tad ir nenuostabu, kad dabartinėms ateitininkų kartoms jų praeitis taip mažai žinoma. Visai kitokioje šviesoje išrodytų visa praeitis, jeigu jos visi veiksmai būtų sutraukti vienon knygutėn. Tuomet daug kas labiau paaiškėtų dabartiniams ateitininkams ir tikra nauda būtų būsiantiems.

Tat iš tiesų pagalvokim, ar nereikėtų trupučiuką patyrinėti mūsų praeities dokumentų archyvas.

Ateitininkas.

K. DINEIKA.

Tautinių žaidimų metmens.

Senovės Lietuvių žaidimai retai kam lig šiol terūpėjo tyrinėti. Kieta šalies nelemta verguvė, tramdžiusi visą lietuvių savitą kultūrą, buvo akstinas visom tautos pajėgom sukoncentruoti vien tiktai kovai del nepriklausomybės ir kultūros. Ir todel, be vieno kito ir ypač gimnazijos mokytojo p. Mato Grigonio—atsidėjusio žaidimų rinkėjo ir stilizatoriaus,—toji sritis dar neganėtinai akylai tyrėjų paliesta. Tuo laiku, kai mūsų tautinės kūrybos išdavomis, itin dainomis, domisi žinomi Europos mokslininkai, į lietuvių žaidimus bei pramogas veik niekas jų nė dėmesio nekreipė, o jei ir kreipė, tai nebuvo žiūrėta į juos (žaidimus) kaip į atskirą tautos kūrybos reiškinį. O mes manome, kad lietuvių daina ir pramoga, galop ir kasdieninis darbas turi tam tikrų tarpusavio ryšių. Daina perdėm sudaro nuotaikos ir galimybės jausmui reikšti daina. Daina savo ritmu atatinka dažnai darbo taktui ir atbulai yra visai leistina, kad daina, sudarydama poilsį ir džiaugsmą, teikia akstino ritmingai judėti. Žinoma judesiui—formai pritaikoma ir turinys—žodžiai.

Vysk. Valančius savo knygutėje „Palangos Juzė“ labai vaiždžiai ir paskatinančiai nors ir trupai pamini keliasdešimts tautinių žaidimų. Visi Valančiaus vaizduojamieji žaidimai lietuvių naudojami buvo kaip gyvą, širdį atgaunanti pramoga poilsy bei šiaip tarpudarby.

— Mušti ritinį,—sako Valančius, — sustojo mušikų keturi iš vieno galo, keturi iš antro, tad kaip droš kurs ritmušių, tai ritinys brumzdamas lekia“.

Arba vėl: „Pradėjom, sako, ožką—pyle terliotis. Moteriškė turėjo ant kelių pregalvį; vienas vaikiukas užsikvempęs bokšt galvą į priegalvį įdūrė, o moteriškė uždengė jam akis. Tuo tarpu vienas musiškių cinkt su žiužiu taip uždrožė, jog ir plaučiai užsikniaupusio skambėjo. Pakėlęs galvą, jei mušušiojo neįspėjo, vėl turėjo kniauptis. Įspėtasis būbt įdūrė galvą, muštasis, norėdamas amonyti, dar stipriau cinkterėjo“.

Be to, randame pas Valančių paminėtus ir šokius, k. a., šešnytis, durinas, spilka, žirklės, svirplys, šarka, kazokas ir k., kurie, gali sakyti, taip gi mūsų tautos padaras.

Randame ir vaikams skirtus žaidimus, k. a., ridiką rauti, žąsis gaudyti, zuikuti — ruikuti, liškom žaisti, smakčiukais.

Žiemos pramogos. Žiemą ledui atsiradus, perdėm rengiama būdavo sukata. Vidury čiuožyklos įbedamas baslys, ant kurio

užmaunamas paprastas vežimo ratas. Prie rato suėmę suka,— rogutės skrieja aplinkui švilpdamos.

Metalinės pačiūžos mažai sodžiuje tevartojamos. Jaunimas pasidirba medines pačiūžas. Čiuožiama viena koja, kita atsispiriant. Lietuvos liaudis dar žino visą virtinę „šposų ir štukų", kurie mažiau ar daugiau turi fizinių jėgų bandymo charakterio. Tiem „šposam" atpasakoti reiktų kelios dešimtys puslapių prirašyti. Tuos „šposus" sudaro dažnai šiandien taip vadinamosios, parterinės gimnastikos elementai.

Bendrai imant, jau ir šitų, daugeliui dar ir šiandien girdimų, bet jau nebevartojamų žaidimų galime numanyti keletą tautinių žaidimų rūšių sulyg tam tikromis jų ypatybėmis.

Vienas pirmųjų čia paminėtų, mušti ritinį, arba kiaulelę: dvarą varyti ir k. p. yra judamieji, gimnastikinio pobūdžio, žaidimai. Dažnai kai kuriuose pastebime net rungtyninio elemento, kas charakteringa mūsų gana lėno būdo tautai.

Paaiškinti tatai galime tuo, kad istorinis ir šiandieninis lietuvių gyvenimas— tai rungtynės bemaž be atvangos su nuolat grumojančiu priešu. Šita gyvenimo ypatybė ir pasireiškia *veik visose lietuvių pramogose.* Veik visos lietuvių pramogos turi aiškaus rungtynių pobūdžio.

Tradicinė ripka. Pavyzdžiui paimkim kad ir jau minėtą senovės lietuvių itin mėgiamąjį ripkos ridinėjimą, tą tikrąjį lietuvių „salos". Išvargę, baudžiavos prislėgti ir nukamuoti vyrai, laisvą valandėlę suradę, tuoj imasi keinių (tam tikrų kuokų, kaip kad chokkė žaidžiant) ir muša ripką—vyro delno didumo geležinį žiedą ar apvalaus medžio gembuotą, $1^1/_2$-3 colių storio ripką.

Į tą tradicinį žaidimą susirinkdavo visas kaimas—maži, sieni, vyrai ir moterys, ir tai dainuodami, tai atsidėję visus varatynės momentus sekdami, žiūrovai, gėrisi, džiūgauja ir laukia kada gi ir katra partija išvys priešininkus į kaimo laukus. Laimėjimai buvo skaitomi ir kyliais—akimis, kurių skaičius pareidavo nuo ripkos skriejimo. Pats žaidimas yra reikalingas apsukrumo, tikslingų judesių, tas pasiekiama tik kordinuotų raumenų veikimu.

Vyrai pratindavosi ripką žaisti iš mažens; kiekvienas vyras laikė didele garbe būti palaikytam geru ripkininkų.

Šitas žaidimas surištas su visokiais prietarais. Vienas charakteringiausių bus šitas. Jei katrai ripkininkų partijai ypatingai sekdavosi—priešingosios partijos dalyviai tuojau įtardavo, jie spėdavo, kad tai partijai padeda ponaitis vokietukas. Tą „ponaitį" pažindavę iš to, kad jo nosis būdavo be skylučių. Tasai „kipšukas" pranykdavęs tik šermukšnio kuoka ir atžagaria ranka mušamas.

Be ripkos buvo praplitę senovės Lietuvoje šios vyrų pramogos: priešinimasis gyvai pajėgai bei sunkumui. Imtynės paprastu būdu, kryžmais susiėmus. Javų pūro (3 pūdų) kėlimas, pūre—saike atsistojus. Gyvo arklio kėlimas. Akmenų, ketaus ir kitų sunkumų iš dermės užkėlimas į tam tikrą aukštį ir kt.

Bet šitie pramogos dalykai neturėjo Lietuvoje aukštesniojo organizuoto sporto pažymių. Ir tų veiksmų atsiradimas Lietuvoj buvo savaimingas, nieko bendro neturįs su klasinio sporto imitacija.

Galime lengvai įsivaizdinti senovės lietuvį, mokėjusį daug džiaugsmo ir palinkimo įdėti į judamuosius ir nejudamuosius atletinio bei gimnastikinio pobūdžio žaidimus. Ir net kai kurie suktinių pavidalo žaidimai yra su aiškiai pastebiamu mankštynių elementu, ritmingų judesių ar šokių apsiauste. Tuo būdu jaučiamas lietuvio linkimas tenkinti įgimtą ritmingumą ir fizinio krutėjimo reikalą ne vien paprasto darbo formoje, bet žaidimais, kurie turi savy džiaugsmo ir užsimiršimo galimybes. Ir, žinoma, nejučiomis žaidimai pasireiškė kaipo atspindys tautinės dvasios, skirtingos kitų tautybių žmonėm. Ir pirmiausiá tatai ryškiai matome iš mūsų tautinių suktinių pobūdžio žaidimų, kurie judesius lydi daina su tam tikru turiniu, kuriame dažnai atspindi lytinės meilės instinkto reiškiniai. Tuo būdu vidujinis paslėptas asmenybės turinys įgauna aiškiai matomos formos. Apie tuos suktinius manome, kad jie yra tautinių, gimnastikinio pobūdžio žaidimų pranokėjai.

Aukščiau nurodomąjį judesių ritmingumą pastebi kartu su kitais ir poetas P. Vaičiūnas, nurodydmas, kad mūsų kūno judėjimai protingai rimti ir muzikalingai ritmingi.

Lietuvių tautos būta susigyvenusios ir su gamta. kuri, gaivindama kūno pajėgas, veikia ir į judrumą bei linkimą žaidimams ir pramogoms.

Orchestrikos pobūdžio žaidimai. Apie judesių ritmingumą tautos žaidimuose galim spręsti kad ir iš jų melodijų, kurios kalbamus žaidimus lydi. Orchestrikos pobūdžio žaidimų charakteriui patirti užtenka susipažinti su žaidimais: „Noriu miego“ ir „Avietėlė“.

Panašių orchestrikos tautos senovės žaidimų, kaip „Noriu miego“ ir „Avietėlė“ lietuviai turi šimtus. Tai daugumoj yra suktiniai ratu, kurie turi labiau orchestrikos pobūdžio, negu gimnastikos bei sporto. Kaip matyti iš jų pavadinimų—Aguonėlė, Audėjėlė, Bitelė, Grybai, Malūnas, Marti, Rūtelė ir kt. žaidimai imitaciniai bei visuomeniniai, dažnai turi ir atskiros pedagoginės reikšmės.

Ir jei Guts-Mutsas manė, kad sugalvoti gimnastikos pratimai ir žaidimai veikia į tautinę dvasią ir sužadina tautos patriotizmą, tai, beabejo, pačios tautos sukurti žaidimai tuo labiau yra teigiamas veiksnys tautos, kaipo tokios, išsilaikymo procese.

Ir todel mes galime pastebėti charakteringą mūsų tautos pažymį: kaip tik ji per ištisus amžius buvo slegiama ir ištautinama, tai ir šitie tautiniai žaidimai ėmė smukti; jie nebežadino ir nebežavėjo; juos pradeda atstoti vien beveik paprasti šokiai su meilės pasireiškimo pažymais. Matome aiškų kultūrinį grįži-

mą atgal ir fizinį sugedimą. Ir tie šokiai—suktiniai taip stipriai įsiskverbia į jaunuolių sielas, kad pasidaro lyg vienintėlis laisvalaikio sunaudojimo būdas. Ir charakteringa, kad visa tai eina lygagrečiai doriniam sugedimui, kurs jau yra tikriausias tautos išsigimimo ženklas, Ir nūdien jau galime drąsiai konstatuoti, kad, kaip sako kun. A. Sabaliauskas, mūsų jaunimas atilsio dienos naktis praleidžia dūkdamas dulkėse, nikotinos dūmuose, svaigalų garuose, kaip tik tuo metu kada pačios gamtos paskirta žmogui ilsėtis, miegoti. Ir tos pačios naktys, ar tai ne erotizmo kultūrą? O kur erotizmas veda, nebereikia sakyti,—visi žinom. Taip: šituo būdu atilsio diena daugiau išaikvoja jėgų, kaip visos šešios darbo dienos. Ir dar vėl: kada daugiau žmonės pas mus išgeria svaigalų, kaip ne šventomis dienomis?! O ar tai ne aikvojimas jėgų?.. Ir ištiesų, tikra tiesa, kad sąryšy su tautinių žaidimų pamiršimu seka nutolimas nuo gamtos, nuo natūrinių gyvenimo sąlygų. Su tuo gi tampriai rišasi ir fizinis tautos menkėjimas ir doros sugedimas. Vietoje vispusiško tautos kultūrinimo, gauname erotizmo kultūrą! Tai šitaip atsiliepia tautos sveikų papročių nebojimas; pasidavimas sugedimui, vadovavimasis labiau jausmu, negu šaltu protu. Šitaip prarandamas tautos atsparumas išsigimimui ir verguvei. Tik taip, o ne kitaip jaunimas nustojo būti vertas savo prosenelių palinkimo ir didžiavyrių vardo, ir tuo labiau darbų. Ir vargas tai tautai, kuri paminusi tautinius žaidimus, sąmoningai krypsta į savo geidulių tenkinimą ir lieka abejinga sveikom pramogom ir natūriniam gyvenimui. Gaila būtų sentėvių vilties. Skaudu būtų išgirsti kad ir teisingą, bet liūdną prilyginimą mūsų tautos gyvatos ateičiai. Jau šiandien sakoma, kad rusai pražudė Rusiją kyšiais ir keiksmais. Vokiečiai prašvilpė Deutschlandą bešvilpinėdami. Lietuviai ar tik neprašoks ir nepragers jaunosios Lietuvos.

Išvada tegali būti toki: 1) Turime ir privalome atgaivinti žaidimus tam ar kitam pavidale, numatant iš jų tinkamiausius, būtent gimnastikinius su rungtyninio bei atletizmo elementais, 2) žaidimus—ratelius apriboti ir ypač tuos, kurie yra šokių pavidalo su romantingu aimanavimu apie padidintą elgesį, meilę ir t. t., 3) Vengti tų žaidimų su atletizmo elementais ar net tų suktinių—šokių, kurie reikalingi spartaus pajėgų įtempimo ir net uždusimo bei kvėpavimo sulaikymo. Visa tai reikalauja, mūsų tautos ypatingas širdies ir plaučių silpumas. 4) Kiek galint tuos žaidimus stilizuoti ir įvesti klasines kūno kultūros priemones, kurios sutaptų su bendresniais mūsų tautos linkimo į pramogas pažymiais ir 5) Tevartoti visa tai tik arti gamtos, ore, kūną nevaržančiuose apdaruose ir ypatingai dėmesio kreipti į taisyklingą kvėpavimą ir judesių ritmingumą ir nestaigumą!

(Bus daugiau).

Mūsų gyvenimas

Kaunas. Universitetas. Pirmosios mūsų jauno universiteto dienos pasižymėjo dideliu lietuvių studentų ir nelietuvių solidarumu. Suplaukę studentai vieni iš karo lauko, kiti dar iš kur kitur džiaugėsi, tarėsi atsigausią, atsigaivinsią, sustiprėsią, pajėgų daugiau įgysią, vos tesusikūrusiam Tautos židiny — universitete bet vis tik savajam. Be galo jau pakirėjo, nusibodo tie svetimieji mokslo židiniai! Visi buvo nušvitę, nuteikti gero ūpo. Ir žydai studentai buvo to ūpo pagauti — džiaugėsi ir ne kartą tekdavo nugirsti: „My čuvstvujem, kak v internacionalnom universitetie!“ (Rusiškai ir žydiškai daugiausia tekalbėta!)

Bet greit tie pirmieji įspūdžiai, kurie buvo kitus jausmus nuslopinę, tas įgyvendinimas tų ilgamečių svajonių, kurias daugumą nuo mažens auklėjo, švilpiant kulkoms ir granatoms, drėgnuose apkasuose grūdino, tapo sutrenktos sukrėstos gyvenimo realybės: Garderobe tegirdi — rusiškai žydiškai, skaitykloj — rusiškai žydiškai, net gi auditorijoj, koridoriuj... irgi tas pats. Skaitykloj kažin kodel daugiausia rusiški ir žydiški laikraščiai tematomi! Nėr tavo svajonių — čia irgi turi kovoti!

Šit pirmutinis dalykas, kuriuo žydai studentai ėmė skelti mūsų tarpusavio santikius, kad ir nelabai tvirtus, bet visgi įmanomus. Bet aš labai labai abejoju ar šis žydiškai ir rusiškai tekalbėjimas būtų sukilęs lietuviuose studentuose (apie studentus socialistus aš nekalbu — anie pasirodė esą tikri žydų draugai, tautos reikalai jiems nerūpi!) griežtesnį pasipriešinimą. Lietuvis per tuos penkerius metelius dar neįstengė išauklėti Tautos garbės, pilietingumo jausmo, kokį turi išsiauklėję Vakarų Europos kultūringosios tautos ir tik svetimiems pradėjus mus mūsų šaly engti imama gintis. Kiti stebisi lietuvių tokiu nepatriotingumu—antai būk viens prancūzas net tiesiai pasakęs, kad del tokio apsileidimo, svetimais abejojąs ar begalėsią ir savo nepriklausomybę išlaikyti.

Tautinę su žydais kovą, kuri pasireiškė š. m. vasario mėnesy visuotinam Lietuvių studentų susirinkime, iškėlė kiti žydų Lietuvių tautą žeidžiantieji veiksmai. Tame susirinkime žydai iškelia reikalavimą ir būdami daugumoje su socialistais nusprendžia, greta lietuvių kalbos susirinkime vartoti ir žydų kalbą, tariant, visus lietuvius, nemokančius žydų kalbos pašalinti iš susirinkimo. Toks reikalavimas jokioje demokratingiausioj Vakarų Europos valstybėj visai būtų neįmanomas. Praėjusiųjų metų pabaigoje teko išvysti irgi kultūringoms šalims nematytą dalyką. Viešas universitete skelbimas apie žydų susirinkimą skelbiamas dviem kalbom; bet lietuvių kalba padedama antroje vietoje. Kuo-

met kažkas tą skelbimą nuplėšę metę žemėn, žydai pasiskubino vėl su tais pat parašais pakabinti. Čia galima būtų prikišti ir mūsų Universiteto administracijai, priminti jai Konstitucijos 6 §, bet—tiek to. Visuomenėj gerai žinoma, kad žydus atgrasinti nuo įkirėjusių maskoliškų kepurių tegalima buvo, kuomet g. Kauno Apskrities viršininkas išleido privalomą įsakymą ir pagrasino bausiąs. Nei draugiški nei laikraščių įspėjimai čia nieko nepagalbėjo: jie įsakymo prievartą tegerbia.

Štai keletas gyvų faktų, kurie skaldė mūsų draugingus santikius ir kurie galop iškasė tarp lietuvių ir žydų studentų gilų gilų griovį. Tiesa mes to griovio nekasėm ir niekuomet nenorėjom jo kasti, todel mes nei piršto nepridėsim, kad jį užvertus, juoba mes visuomet akyliai seksime kad žydai bet kokiais šamalais, bei šakomis neužakintų, šio jų pačių iškasto, griovio, tik tikromis, širdingomis valstybingomis pastangomis ir darbais teužpila jį. Mes savo nutarimus padarytus pirmam studentų lietuvių susirinkime pasistengsim įgyvendinti. Negalime ramiai žiūrėti, kuomet sunkiai sukrauti mūsų artojų skatikai leidžiama antivalstybiniems gaivalams stiprinti.

Seni Vokietijos universitetai nežinėlių vokiečių kalbos nepriima, tuo tarpu mūsų universitetan prigužėjo virš pusės tų, kurie jos nemoka ir nenor mokėti. Tas, žinoma, mūs neišgąsdins. Apskritai mūsų universiteto dar negalima pavadinti Lietuvių tautos židiniu. Tat belieka laukti. Nueini universitetan, apsisuki, pasiklausai vienur kitur, norėtum gauti to tautos maisto, bet kur tau: ne iš šio nei iš to prof. X pakalba tau—kad religingi žmonės nenormalūs ir t. p. taryłum būtum į socialistų mitingą atėjęs. Išeini iš tokių mitinginių paskaitų, nuslopinta dvasia ir nebesinori daugiau eiti ir klausytis tokio „mokslo“. Bet per aspera ad astra.

H. Aitv.

Telšiai. 1922—23 mokslo metais Telšių ateitininkų kuopos gyvenimas bendrai eina tomis pat vėžėmis, kaip ir pernai. Kuopa pasidalinus trimis koncentrais: vyresniųjų (VIII ir VII kl.), viduriniųjų (VI ir V kl.) ir žemesniųjų (jaunieji ateitininkai).

Vyresniajame koncentre drauge veikia abiejų lyčių nariai, o vidurinysis yra persiskyręs dviem, vaikinų ir mergaičių kuopelėm. Po Kalėdų čia dar įvyko skilimas. Berniukų pasidarė dvi naujos VI ir V kl. kuopelės. Kovo mėnesyje mergaitės irgi pasidalino: vieną kuopelę sudarė VIII, VII ir VI kl. mokinės, o antrą —V ir IV kl. mok.

Šitokias reformas darant, ieškoma tobūlesnių veikimo kelių. Kokios bus pasekmės, parodys ateitis.

Metų pradžioje koncentrai ir kuopelės nusistatė sau visiems metams veikimo planus—kokioj linkmėj veikti, kokias paskaitas skaityti ir t.t. Praktikoje planai vykdomi. Tai, žinoma, žingsnelis pirmyn. Tų planų atskirai neminėsiu, jie aiškės iš darbuotės

peržvalgos. Štai kaip ir kiek padaryta iki šių metų kovo mėn. pradžios.

Vyresnysis koncentras padarė 8 susirinkimus, skaityta 9 paskaitos: Valia ir dorinės normos, Inkvizicija, Kristaus Bažnyčia, Bažnyčia ir mokslas, Bažnyčia ir kultūra, Kūno prisikėlimas, Žmogus ir darbas, Žmogaus laisva valia ir Asmenybės auklėjimo problema. Dalyvauja 22 nariu.

Viduriniojo koncentro berniukų kuopa bendrai padarė 8 susirinkimus, skaityta paskaitos: Mūsų uždavinys, Pažinkime save, Savarankiškumas, Socialistai ir jų principai, Mūsų tikėjimo tikrumas, Inkvizicija ir k. Be to lavintasi rašyti korespondencijos ir šiaip beletristikos rašinėliai.

Suskilus, VI kl. kuopelė padarė 2 susirinkimu, kuriuose skaityta 3 paskaitos: Lavinkime save, Jausmo religija ir Kristaus Bažnyčia. Narių 16. V kl. kuopelė padarė vieną susirinkimą su paskaitomis: Tėvynės meilė ir Žmogaus valia. Narių turi 30.

Viduriniojo koncentro mergaičių kuopelė padarė 11 susirinkimų: skaityta 12 paskaitų: Žmonijos kelias, Pagirų puodas netaukuotas, Poezija ir jos reikšmė gyvenime, Rekolekcijos, Ramumas ir mūsų gyvenimas, Išsilavinimas ir knygos, Gerosios liaudies ypatybės, Valia, Gerumo reikalingumas ateitininkų gyvenime, Mes ir Bažnyčia, Kaip surasti savo pašaukimas, Draugijinio gyvenimo supratimas. Be paskaitų susirinkimuose sakoma prakalbos, deklamuojamos eilės. Narių 32.

Ypatingas šių metų telšiškių veikimo pažymis — steigimas sekcijų, kurių tikslas—duoti galimybės specijalizuotis kiekvienam tinkamoj srityj. Jau pradžioje įsisteigė eucharistininkų sekcija ir veikia pasidaliusi vaikinų ir mergaičių vainikėliais. Daro ir bendrus vainikėlių susirinkimus, skaito Evangelijos ir šiaip paskaitas; noriai eina religinę praktiką. Turi 44 narius.

Vėliau susibūrė folklioristų sekcija, kuri dabar mažai ką teveikia, bet užtat mano susikoncentruoti vasarai ir užkinkyti daug jėgų Žemaičių folkloro rinkimui.

Po Kalėdų dar įsisteigė dvi sekcijos: viena—visuomenininkų, kita mokslo ir filosofijos. Pirmoji eina pagalbon katalikiškosioms organizacijoms, platina laikraščius, ypač „Pavasarį"; antroji nagrinėja įvairius mokslo klausimus.

Dar steigiama muzikų ir literatų sekcijos. Tik neįsteigta biaivininkų ir sportininkų sekcijų, nors ir buvo bandoma. Tą galima aiškinti tuo, kad tokių rūšių kuopelės veikia bendrai gimnazijoj. Bet šiaip visi ateitininkai skaitosi blaivininkai, sportą irgi daugumas mėgsta.

Ar atsieks sekcijos savo tikslo, t. y. ar padės kam daugiau išsilavinti, tą vėl ateitis tepasakys.

Reikia dar pažymėti kai kurias veikiančias komisijas. Neskaitant revizijos ir vakarų rengimo komisijų, yra dar žymios susirašinėjimo ir sukaktuvių rengimo komisijos. Pirmoji veda

susirašinėjimus su visomis Žemaičių kuopomis ir privalo sušaukt Žemaičių ateitininkų konferenciją, antroji gi darbuojasi, kad suruošti iškilmingas Telšių ateitininkų 5 metų gyvavimo sukaktuves, kad tuomi supažindinti plačią visuomenę su ateitininkais ir jų obalsiais.

Negalima nepaminėti Susišelpimo Fondo „Ateitis“. Fondas labai daug reikšmės turi ateitininkams medžiaginiu žvilgsniu — nariams skolina pinigų. Ypačiai jis daug padėjo šį rudenį finansinio krizio metu.

Toks bendrai atrodo visų koncentrų, kuopelių, sekcijų bei komisijų veikimas.

Bendrais visos kuopos reikalais rūpinasi išrinkta 5 asmenų valdyba. Valdyba drauge su kuopelių ir sekcijų pirmininkais sudaro ateitininkų tarybą, kuri, kas dvi savaiti darydama posėdžius, žiūri visos kuopos labo ir veikimo tikslingumo.

Padaryta visos kuopos 8 susirinkimai, kurių vienas buvo skiriamas Jo Ekscel. Žemaičių Vyskupui pagerbti (kuris Telšiuos buvo atsilankęs), kitas — a. a. Jurgiui Krasnickui paminėti; likusiuose tartasi organizacijos reikalais. Surengta „Ateities“ naudai vakaras.

Kuopa turi nemažą knygyną, kuriame yra gerų knygų, tik nariai neperdaug skaito. Gal būti tai del to, kad Telšiuose yra keletas įvairių knygynų. Iždo stovis vidutinis. Žymėti pajamų ir išlaidų, manau, neverta.

Bendrai imant, Telšių ateitininkuose idejinis ir organizacinis susipratimas neblogas.

Vyresniajame koncentre metų pradžioje pasireikšdavo kiek apsnudimo — nariai apleidinėjo susirinkimus, susirinkimams stokavo medžiagos svarstyti. Bet dabar jau visai kitaip—imtasi darbo. Ateityje numatoma dar daugiau aktingumo.

Vidurinysis koncentras daug gyvesnis, ypač daug gyvumo ir savotiškumo įneša mergaičių kuopelė, mergaitės atsiskyrusios, — juda, kruta. Tiesa, jos vienos surengė Alsėdžiuose vakarą, po Velykų dar mano surengti Telšiuose.

Jaunųjų ateitininkų veikimas—gyviausias. Jie turi savo atskirą iždą ir knygynėlį. Apie juos plačiau reikėtų atskirai pakalbėti.

Narys.

Ukmergės Valstybinė Gimnazija. Čia yra dvi moksleivių kuopos: „Kultūrininkų“ ir ateitininkų. „Kultūrinės“ kuopos tikslas — lavintis įvairiose mokslo šakose. Leidžia savo laikraštėlį „Moksleivio Mintys“. „Kultūrinė“ kuopa yra bešalė (ne partijinė). Ji *nemanė ir nemano prie aušrininkų „atskalūnų“* prisidėti kaip, kad „Naujoj Bangoj 1 Nr. Karklynas buvo parašęs. Tad dar kartą turim priminti, kad U. V. G. Moksleivių „Kultūrinė“ kuopa yra tikrai bešalė kuopa.

K. k. Valdybos narys.

Pilviškis. Nors miestelis nedidelis, tačiau žmonės, matyti; numanydami švietimo svarbą turi įsikūrę 4 kl. mokyklą. Mokyklos namas permažas, ankštus ir, matyti, statytas ne mokyklos tikslams. todel mokymo ir mokymosi sąlygos nėra patogios. Bet pažymėtina tai, kad mokinių dauguma negyvena miestely—jie, gyvendami apilinkėse, kas rytas ateina pamokoms ir po pamokų vėl grįžta namon į kaimą. Tokiu būdu mokiniai, gyvendami su tėvais liaudyje neatitolsta nuo mūsų žmonių gyvenimo ir išėję mokslus galės daugiau gero padaryti liaudžiai, nes gerai bus pažinę jų vargus ir troškimus. Nors šlapimečiais tenka mokiniams pavargti, bet delto jie visą kitą laiką gyvena sveikoje kaimo atmosferoje ir sveikesniuose papročiuose. Moksleiviai yra sudarę nors nedidelę bet gražia ateitininkų kuopą, kuri čia būtinai reikalinga, kaip kilnesnių minčių ir idealų skleidėja. Moksleivio jautri siela negali pakęsti, kad jų tokiame mažame miestely būtų apie 18 smuklių (taip anksteliau, dabar jau smuklių sumažėjo), kad žmonės skęstų girtuokliavime su visomis jo biauriomis pasekmėmis, ir jie sudaro ateitininkų kuopelę, kuri palaikytų moksleiviuose kilnią Kristaus dvasių, neleistų pasiduoti purvinoms aplinkybėms ir pratintų juos su tuo blogu kovoti. Pilviškio at—kų kuopoj yra gan miklių vyrukų ir mergaičių. Jie visi susispietę su apsukria valdyba priešaky atsiliepia į visus moksleiviams opius klausimus (šit jie turi susišelpimo fondo komisija, kuri renka aukas), stengiosi gyventi, kaip aktyvus at—kų šeimynos narys. prusinasi, lavinasi. Bet įdomu tas, kad kuopoj, rodos, yra mažiau mergaičių, o jos „Ateities“ ekzempliorių daugiau išperka negu bernukai. At—kams mokytojai veikimo netrukdo, už ką jiems moksleiviai labai dėkingi galėdami ūgdyti savy idealus ir iniciatyvą.

Svečias J. G.

„Ateities“ platinimas.

Nors „Ateities“ svarbumą supranta visi ateitininkai, nes „Ateitis“ yra mūsų idejų reiškėja ir skleidėja, tačiau ne visi lygiai uoliai ją platina. Šiemet tame darbe savo stropumu pasižymėjo Mariampolės ateitininkų kuopa, kuri išsirašo 350 egz. „Ateities“—tai pavyzdys visoms kuopoms, toliau eina Panevėžio at-kų kuopa, kuri užsisakė 125 ekz. „At.“. Šakių ir Kražių gimnazijos, daug mažesnės už Telšių, Šiaulių ir Raseinių gimnazijas, tačiau Š. ir R. at-kų kuopos išplatinamų „At.“ ekzempliorių skaičium netoli atsilieka nuo didesniųjų gimnazijų kuopų, ir, be to, tos kuopos greit atsiteisia už „Ateitį“. Vilkaviškio ir Ežerėnų kuopos su džiaugsmu platina „Ateitį“ ir sąžiningai atsilygina. Joniškio Vidurinėj Mokykloj nors ir nėra at-kų knopos, tačiau

atskiri mokiniai, supratę at-kų idealų kilnumą, išplatina sulyginamai nemaža „At.“ ekz. skaičių ir visuomet greitai atsilygina. Labai pageidautina, kad ir kitos at-kų kuopos pasektų aukščiau išvardintų kuopų pavyzdį ir kad savo darbo smarkumu pralenktų tas kuopas. Be to jau laikas būtų išgirsti, kuri kuopa greičiau surengs vakarą ir prisiųs „Ateičiai“ visą pelną. Juk kiekvienos kuopos atstovai jau keliose at-kų konferencijose yra pasižadėję bent vieną vakarą metuose surengti „Ateities“ naudai, tačiau 1922-23 mokslo metuose dar nė viena kuopa savo pasižadėjimo, rodos, neišpildė. Taigi „Ateities“ Administr. laukia, kuri kuopa duotą žodį išpildys, o žodžio pildymas ne tik moksleivio, bet ir kiekvieno žmogaus yra jo dorumo pirmutinis pažymys. Taigi, kuopos, nedarykite sau gėdos!

Jei kurios kuopos gauna „Ateities“ mažiau už paprastai siunčiamą ekz. skaičių (taip atsitiko su Šiaulių ir Ukmergės kuopomis) ar šiaip išeina kokie nesusipratimai, tai tuojau kuopos turi pranešti „At.“ Administracijai, kad ši galėtų padaryti tinkamus žygius. Administracija taip pat turi įspėti kuopas, kad jos platindamos „Ateitį“ nepamirštų k u o g r e i č i a u s i a i atsiųsti pinigų, nes nerangumas gali sutrukdyti reguliarų „Ateities“ išėjimą, ir tuo pakenkti ne tik kuopai, bet ir visai organizacijai.

Kad „Ateitis“ pasižymėtų dvasios jaunumu ir kad labiau atatiktų moksleivių dvasiai ir jų reikalams—kiekviena at-kų kuopa ir atskiri jos nariai privalo siųsti Redakcijai savo pageidavimų, korespondencijų ir šiaip raštų: mokslo straipsnelių, apysakaičių, eilučių, o Redakcija stengsis visą sunaudoti.

Draugai ateitininkai! atminkite kad kiekvienas materialiai ir dvasiniai turite remti „Ateitį“, nes vieni Redakcijos ir Administracijos nariai, būdami taip pat moksleiviai negali visko atlikti.

„Ateities“ Administracija.

Loterijos reikalu.

Ateitininkų Susišelpimo Fondo Centro Valdyba, Fondo lėšomis besirūpindama, rengia d a i k t ų l o t e r i j ą. Lošimas įvyks Gegužės 21 d. 1923 m. Kaune, Didžioji Vilniaus g-vė 22, but. 1. Loterijos bilietų yra 5000, išlošiamųjų tūkstantis, bilieto kaina 1 litas. Fantai renkami Kaune, jų jau yra šiek tiek surinkta ir dar tikimasi pavyks surinkti.

Lėšos Fondui yra labai reikalingos, nes:

1) perkant Ateitininkų Susišelpimo Fondui namus (Laisvės Alėja Nr. 3) jei ir buvo dar lėšų, tai juos nupirkus, pinigų Fondo kasoje liko visai maža;

2) į Ateitininkų Suslšelpimo Fondo Valdybą kreipiasi daug moksleivių prašydami paskolų. Fondas jau daug šių paskolų yra suteikęs;

3) Fondui rūpi ateityje ne tik paskolas teikti, bet ir stipendijomis kuodaugiausia moksleivių aprūpinti.

Praktika parodė, kad Fondo lėšos greit išsenka, pažiūri — ir jau pinigų kasoje nebeliko. Fondas kreipėsi ir į Lietuvos visuomenę per ateitininkų kuopas aukų prašydama ir į Amerikos lietuvių ateitininkams prijaučiančią visuomenę tuo pat reikalu, bet vienais ir tais pat būdais ieškant Fondui lėšų galima ir visuomenei įgristi ir Fondui tuos pat būdus vartoti neparanku. Taigi Fondas ir sumanė naują „štuką“ iškirsti. Rengiama daiktų loterija, kuri bendromis pajėgomis Dievui padedant ir kuopoms veikiant galės įvykti, atnešti lėšų mūsų tolimesniam darbui. Fondas nori, kad šis žygis nepraeitų neatnešęs teigiamų vaisių. Fondo Valdyba tikisi, kad ačiū loterijai bus prisidėta prie ateitininkų materialio sku do sumažinimo.

A. S. F. C. Valdyba kreipiasi į Ateitininkų kuopas ir A. S. F. Skyrius kviesdama išplatinti prisiunčiamus kuopoms bilietus. Bilietai bus pasistengta kuopoms prisiųsti dar prieš Velykų atostogas. Atostogų metu bus paranku neatsitraukiant nuo tiesioginio mokslo darbo pasidarbuoti viršuje nurodytam reikalui. Mes tikimės, kad nė vienas loterijos bilietas negrįš į Fondo raštinę neparduotas. Linkime gerų pasekmių darbe.

A. S. F. C. Valdyba.

Kovo 15 d. 1923 m. Kaunas.

Klaidų atitaisymas.

„Ateities“ Nr. 2 yra įsibrovę žymių korektūros klaidų, būtent: 1) 121 psl. 20 eilutėje iš viršaus, kur kalbama apie katalikiškuosius laiškus, **išspausdinta:** kiti trys parašyti šv. Judo apaštalo; **turi būti:** kiti trys parašyti šv. Jono Evangelisto ir paskutinysis — šv. Judo apaštalo.

2) 121 pusl. 8 eilutėj iš apačios, kur duodama Naujojo Testamento leidėjų ištrauka, **išspausdinta:** „Šios amžinosios knygų knygos yra tiesiog mokslų enciklopedija...“ **turi būti:** „Šios amžinosios Knygų Knygos yra tiesiog mokslų enkiklopėdija“...

3) Yra įsibriovusių ir daugiau smulkesnių klaidų, bet tikimės, kad malonūs skaitytojai atleis.

Redaktorius-leidėjas Dr. L. BISTRAS. Spaustuvė „RAIDĖ“ Kaune